№ 283 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ 23

1908
ԵՐԵՍՈՒՆՎԵՑԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

№ 283 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ 23

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը 6 րուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԵՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրութեան մէջ.
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція «Мшакъ» Базарная ул. д. Тамамшева № 16.
Կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».
Տէլէֆօն № 253.

ՄՇԱԿ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից).
Յայտարարութիւնները ընդունւում է ամեն ժամ.
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ.
Տէլէֆօն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲԱՑՎԱԾ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՄՇԱԿ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԼՐԱԳԻՐ

ԱՌԱՋԻԿԱՅ 1909 ԹՈՒԱԿԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

(37-ՐԴ ՏԱՐԻ)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆԸ. «Մշակի» տարեկան գինը 10 րուբլի է, տասն և մէկ ամսվանը նոյնպէս 10 ր., տասն ամսվանը՝ 9 ր., ինն ամսվանը՝ 8 ր., 8 ամսվանը՝ 7 ր., եօթ և վեց ամսվանը՝ 6 ր., հինգ ամսվանը 5 ր., չորս ամսվանը՝ 4 ր., երեք ամսվանը՝ 3 ր., մէկ ամսվանը 1 րուբլի:

Ամերիկայի բաժանորդները պէտք է վճարեն տարեկան 6 դոլլար. Եւրոպայի բաժանորդները՝ 30 ֆրանկ. Պարսկաստանի բաժանորդները՝ 10 րուբլի. Թիւրքիայի բաժանորդները՝ 120 ղրուշ:

Հասցէները փոխելու համար պէտք է ուղարկել նաև հին հասցէն և միևնոյն ժամանակ 40 կ. նամականիշ:

Ի նկատի ունենալով, որ ուշ բաժանորդագրվելու պատճառով առաջանում են մի շարք տեխնիքական անյարմարութիւններ, որոնք զրկում են խմբագրութեանը հնարաւորութիւնից յունվարի 1-ից կանոնաւորապէս թերթն ուղարկել բաժանորդներին, ուստի խնդրվում է բաժանորդ գրվել ցանկացողներին վաղօրօք դիմել՝ գրելով հասցէները պարզ և ճշգրիտ (հին բաժանորդներից խնդրվում է ուղարկել նախկին տպագրված հասցէն):

Մեր հասցէն. ТИФЛИСЪ, Редакція «МШАКЪ». Արտասահմանից՝ TIFLIS, Rédaction du journal «MSCHAK».

ԱՊԱՌԻԿ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՉԷ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ

ԲԱՑՎԱԾ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ 1909 Թ.

ԽԱԹԱԲԱԼԱ

Երգիծաբանական-սատիրական շաբաթաթերթի

Չորրորդ տարի

«Խաթաբալան» միակ գունաւոր պատկերազարդ հայ շաբաթաթերթն է:

«Խաթաբալան» հրատարակվում է ռուսական և եւրոպական լաւագոյն թերթերի օրինակով:

«Խաթաբալան» հրատարակվելու է 12—16 երես, որտեղ կը մտնեն բացի սովորական չորս երես կարիկատուրաներից այլև մեր և հարևանների կեանքից, դէպքերից և անձնաւորութիւնների պատկերներ, նկարներ և տեսարաններ:

Մասնակցութեամբ մեր մշտական աշխատակիցների

«Խաթաբալայի» նոր բաժանորդները թերթը ստանում են գրվելու օրից:

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆՆ Է

Թիֆլիս—տարեկան 4 ր., կէս տարվանը 2 ր. 50 կ., երեք ամսվանը 1 ր. 25 կ.:

Ուրիշ տեղեր և արտասահման—տարեկան 4 ր., կէս տարվանը 3 ր., երեք ամսվանը 1 ր. 50 կ.:

Թիֆլիսում բաժանորդ կարելի է գրվել՝ 1) խմբագրատանը, Московская ул., № 19 2) «Գուտտենբերգ» գրախանութում, Առևտրական բանկին կից. 3) Եղբ. Յակոբջանեանցների և Սարգսեանցի պատրաստի հագուստեղէնի մագազինում, Նիկոլաեվսկի կամուրջի վրա:

Հասցէն՝ Тифлисъ, редакція «Хатабала». արտասահմանից Tiflis (Caucase), Redaction «Chahabala». հեռագրի համար՝ Тифлисъ, «Хатабала».

Խմբագիր-հրատարակող՝ ԱՍՏ. ԵՐԻՑԵԱՆ

ա. (օ.մ.) 15—4

Ա. Զ. Դ.

ԵՂԲ. ՅԱԿՈԲՋԱՆԵԱՆՆԵՐԻ եւ ՍԱՐԳՍԵԱՆՑԻ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՏՈՒՆԸ

(Նիկոլաեվսկի կամուրջի վրա, ՔԱՄՕՅԵՎԻ տանը № № 25—30)

Պատիւ ունի յայտնելու յարգելի գնողներին, որ, ի նկատի ունենալով Մոսկվայի իր սեփական ֆաբրիկայում պատրաստված ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ԱՊՐԱՆՔԸ՝ ՄՕՏ 100,000 ՌՈՒԲԼՈՒ ԱՐԺՈՂ.—տղամարդկանց, կանանց, երեխաների և բոլոր հիմնարկութիւնների պաշտօնական ՊԱՏՐԱՍՏԻ ԶԳԵՍՏՆԵՐ, և նոյնպէս՝ ի նկատի ունենալով ընդհանրապէս առևտրի կանգ առնելը, ԳԼԽԱՒՈՐ ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ կարգադրութեամբ

Դեկտեմբերի 1-ից ս. թ. նշանակված է

խանութում գտնվող բոլոր ապրանքների համար—ձմերային և ամառային սեզոնի

ՄԻՆՉԵՒ ՕՐՍ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ ՉԵՂԱԾ

ՄԵԾ ԷԺԱՆ ՎԱՃԱՌՔ

(29, 2, 7, 11, 14, 17, 21, 23, 24 դ. 4 յուն.) ատ. 10—8

ՏՕՆԱԾԱՌԻ ԶԱՐԴԱՐԱՆՔՆԵՐ

Մոսկվայի և արտասահմանեան զանազան գործարանների՝ ամենաէժան գնով կարելի է ստանալ

Ա. ԻՒԶԲԱՇԵՎԻ

ԿՕՆԴԻՏԵՐԱԿԱՆ ՄԱԳԱԶԻՆՈՒՄ

(Երևանեան հրապարակի վրա)

Նոյնպէս տօների համար պատրաստված է տօնածառային կօնֆէտների, մարցիպանեան թարմ պտուղների ահագին ընտրութիւն: Ամեն օր թարմ բուլկիներ, կուլիչներ, սուխարիներ 12 ժամից մինչև 4—5 ժամը երեկոյեան, կարկանդակներ, պաքսիմատներ, տորտեր:

Ապրանքի յատկութիւնը մրցութիւնից դուրս է:

Մագազինը բաժանմունքներ չունի:

Ա. ԻՒԶԲԱՇԵՎ

(շ. ե.) ա. 2—2

ԹԻՖԼԻՍԻ ԱՐՔՈՒՆԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ

ԱՅՍՕՐ, ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ 23-ԻՆ, ԵՐԵԿՈՅԵԱՆ ԺԱՄԸ 8-ԻՆ

„ԱՂԲԻՒՐԻ“ 25-ԱՄԵԱՅ ՅՕԲԵԼԵԱՆ

Հանդէսի ծրագիրը

I

Գրական-երաժշտական բաժին

Մասնակցում են՝ տ. տ. Նաւասարդեան, Պօզդնեևա-Վասիլևա, Սպենդիարեան, օր. Քալանթար, պ. պ. Դաւթեան, Կնինա, Շիրաէվ, Վիլշաու, Ցէյտլէր:

II

ԿԵՆԴԱՆԻ ՊԱՏԿԵՐ ԱՊՕԹԵՕԶ

«ԳԵՂԱՓՆՋԻԿ»

Կը կազմակերպէ Գ. Բաշինջաղեան

III

ՅՕԲԵԼԵԱՆԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Տոմսակները վաճառվում են պ. պ. Ե. Ծատուրեանի և Ս. Կաֆեանի վաճառատներում, իսկ հանդէսի օրը թատրոնի կասսայում: Յօբելեանական Յանձնաժողովը լիայոյս է, որ հայ հասարակութիւնը այսպիսի մի համակրելի տօնախմբութիւն, ինչպիսին է մանկական հանդէսի 25-ամեայ յօբելեանը, չի թողնի առանց իր բարեհաճ մասնակցութեան:

Յանձնաժողովը, ղեկավարվելով սահմանված կանոններով, ամենայարգոյաբար յայտնում է ի գիտութիւն հասարակութեան, թէ նրանք, որոնք կը կամենան յարգել յօբելեանը ուղերձով կամ շնորհաւորական խօսքով, թող բարեհաճեն իրանց դիտաւորութիւնը յայտնել մինչև դեկտեմբերի 20-ը Յօբելեանական Յանձնաժողովին (բժշկապետ Նաւասարդեանի առաջին մասնաւոր հիւանդանոց): Յանձնաժողովի նախագահ բժշկապետ Նաւասարդեանին անձամբ տեսնել ցանկացողները թող բարեհաճեն գալ նոյն տեղը ամեն օր ցերեկվայ ժամը 11-ից 2-ը:

Դեկտեմբերի 20-ից յետոյ Յանձնաժողովը ոչ ոքից ոչ մի գրութիւն ընդունել չէ կարող:

4—4

«ԱՂԲԻՒՐԻ» 25-ԱՄԵԱՅ ՅՕԲԵԼԵԱՆԸ

Այսօր Թիֆլիսում տօնվում է «Աղբիւր» ամսագրի 25-ամեայ յօբելեանը: «Աղբիւրի» հետ մեր հասարակութիւնը կապել է գեղեցիկ յիշողութիւններ այն տարիների մասին, երբ այդ հասարակութիւնը առաջին անգամ բուռն կերպով զգաց մանուկների դաստիարակութեան և օգտաւէտ ընթերցանութեան կենսական պահանջը:

Թէ դպրոցական և թէ ընտանեկան կրթութեան զարգացումը ասպարէզ էր հանել մանկական ընթերցանութեան խնդիրը:

Չը կային մանուկների համար յարմարեցրած գրքոյկներ, որոնք հասկանալի, դիւրամատչելի և գրաւիչ լեզուով խօսէին մանուկների հետ, պատմէին նրանց մարդկանց, բնութեան և անասունների մասին, զբաղեցնէին նրանց մանկական ուսանելի խաղերով և օգտաւէտ զուարճալիքներով, զարգացնէին մանուկներին դպրոցից դուրս և դառնային նրանց համար հարազատ և մտերիմ ընկերներ:

«Աղբիւրի» առաջին աջող փորձերը գրաւեցին հասարակութեան մի առանձին ուշադրութիւնը և «Աղբիւրը» դարձաւ իւրաքանչիւր ընտանիքում մանուկների սիրած թերթը, որին նրանք սպասում էին անհամբերութեամբ:

Օրէ-ցօր բարգաւաճելով «Աղբիւրը» խմբեց իր շուրջը մանկավարժական գործողների և գրական աշխատաւորների, որոնցից իւրաքանչիւրը փորձում էր մի որևէ երկասիրութիւնով մասնակից լինել օգտաւէտ հրատարակութեան:

«Աղբիւրի» ծոխացման և տարածման համար նախանձախնդիր էին ամենքը: Եւ զարմանալի չէ, եթէ մի քանի տարուց յետոյ «Աղբիւրը» ընդհանուր համակրութեան շնորհիւ ստացաւ բաժանորդների մի այնպիսի թիւ, որպիսին մինչև այդ դեռ ոչ մի հրատարակութիւն չէր ունեցել:

Պատմական այն դերը, որ կատարեց «Աղբիւրը» մեր մանկավարժական գրականութեան մէջ, կը մնայ միշտ յիշատակելի:

«Աղբիւրի» էջերի վրա կրթվել են մանուկների մի քանի սերունդներ: Եւ այժմ հասակ առածների շարքերում կան բազմաթիւ անձեր, որոնց մանկական վառ յիշողութիւնները կապված են «Աղբիւրի» հետ անջնջելի կերպով:

Քսանհինգ տարի անցնելուց յետոյ հայ հասարակութիւնը, մտաբերելով «Աղբիւրի» ղեկավարների, աշխատակիցների ցոյց տուած եռանդն ու աշխատանքը, միայն երախտագիտական զգացմունք կարող է ունենալ դէպի նրանց:

Մենք մեր կողմից ջերմագին շնորհաւորում ենք «Աղբիւրի» յօբելեանը և ընդգծելով «Աղբիւրի» կատարած դերը մեր մանկական գրականութեան զարգացման գործում, մատուցանում ենք մեր յարգանքը գրական-կուլտուրական այն աշխատանքին, որ առաջին աջող փորձը տուեց մեր մանուկ սերնդի ընթերցասիրական պահանջին բաւարարութիւն տալու:

ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ՀԱՐՑԱՊՆԴՈՒՄԻ ՇՈՒՐՋԸ

Դեկտ. 19-ին, վրաց հոգևորականութեան համագումարի մէջ, պատգամաւորներից մինը առաջարկեց քննել այն հարցը, թէ ինչպիսի վերաբերմունք ցոյց տալ Պետական Դումայի անդամ Պուրիշկևիչի զառանցանքներին: Ընտրվեց մի յատուկ պատգամաւորութիւն, որին յանձնարարվեց ներկայանալ Կովկասի Փոխարքայ Վօրօնցով-Դաշկովին և խորին յարգանաց զգացմունքներ արտայայտել վրաց թեմի հոգևորականութեան անունից:

—

Պետական Դումայի անդամ Ն. Ձխէիձէն մի հեռագրով խնդրել է Պետերբուրգից յիշատակել, որ Դումայի նիստը փակելու առաջարկութիւնը բարօն Նօլդէի դէմ բողոքելու նպատակով արեց պատգամաւոր Շուլգինը, և ոչ թէ ինքը, ինչպէս հեռագրել էր Պետերբուրգի Հեռ. Գործակալութիւնը:

—

Դեկտ. 18-ին Կովկասի Փոխարքայ կոմս Ի. Ի. Վօրօնցով-Դաշկովին ներկայացաւ մի պատգամաւորութիւն Բագուի նաւթարդիւնաբերողների կողմից: Պատգամաւորութեան կազմն էր՝ Մ. Դօլուխանեան, իշխ. Թումանով և Լ. Ղուլեան:

Լ. Ղուլեանը մի գեղեցիկ ճառով դիմեց կոմսին և Բագուի նաւթարդիւնաբերողների համագումարի խորհրդի կողմից անսահման յարգանքի զգացմունքներ արտայայտեց նրան և խորագոյն զայրոյթ ու ատելութիւն Պուրիշկևիչների և նմանների բարբաջանքների առիթով:

Լ. Ղուլեանը խանդավառ երախտագիտութիւն արտայայտեց նաև բորսային ընկերութեան կողմից:

Կոմս Վօրօնցով-Դաշկովը շնորհակալութիւն յայտնեց արտայայտված զգացմունքների համար, ասելով որ նա չէր կասկածում երկրի ազգաբնակութեան դէպի ինքը ունեցած զգացմունքների անկեղծութեանը և այդ զգացմունքների մէջ նա ոյժ և եռանդ է գտնում կատարելու Թագաւոր Կայսրից իր վրա դրված պարտականութիւնը՝ խաղաղեցնել երկիրը և նրան կուլտուրական բարգաւաճման ճանապարհի վրա դնել:

—

Դեկտ. 19-ին, Թիֆլիսի մէշչաննների ընկերութեան լիազօրների մասնաւոր խորհրդակցութեան մէջ որոշվեց քաղաքային ազգաբնակութեան կողմից խորին յարգանք յայտնել կոմս Վօրօնցով-Դաշկովին, նաև հեռագիր ուղարկել Դումայի նախագահ Խօմեակովին, արտայայտելով բուռն բողոք պատգամաւոր Պուրիշկևիչի յարձակումների դէմ. ընտրվեց 5 հոգուց բաղկացած մի պատգամաւորութիւն:

—

Դեկտ. 19-ին, Կովկասի Փոխարքայ Վօրօնցով-Դաշկովին ներկայացաւ մի պատգամաւորութիւն Թիֆլիսի ազնուականութեան կողմից:

Իշխ. Պ. Թումանովը դիմեց կոմսին և վրացի ազնուականութեան կողմից յարգանքի զգացմունքներ արտայայտեց նրան և զարշանք ու ատելութիւն՝ Պուրիշկևիչի յախուռն յարձակումների դէմ:

Կոմսը շնորհակալութիւն յայտնեց. նա շեշտեց, որ Պուրիշկևիչի յարձակումները նրան չեն յուզում և որ նրան թանգ է մի բան՝ որ նա Կովկասի բոլոր անկիւններից և բոլոր ազգութիւններից ստանում է համակրական հեռագիրներ:

—

Մեզ հաղորդում են, որ Կովկասի Փոխարքայի անունով համարեա ամեն ժամ ստացվող համակրական հեռագիրների թիւն այնպէս մեծ է, որ չեն կարողանում բոլորը կարդալ նորին պայծառափայլութեան:

Կարծում ենք, որ Պուրիշկևիչը և նրա համախոհները այժմ մեխվել են ատելութեան և անսահման խայտառակութեան սիւնին...

—

Դեկտեմբերի 18-ին Բագուի հայերը հետևեալ հեռագիրն են ուղարկել Պետական Դումայի նախագահին.

«Խորին ուշադրութեամբ հետևելով համառուսական ժողովրդական ներկայացուցչութեան աշխատանքներին, որի մէջ է պարունակվում Ռուսաստանի անխախտելի միութեան և նրա պետական հզօրութեան ամենալաւ գրաւականը, Բագուի հայ հասարակութիւնը ակամայ զարմանքով տեղեկանում է այն ճառերի մասին, որոնք արտասանվել են Դումայի ամբիոնի բարձունքից հայ հասարակութեան հասցէին: Մենք չէինք սպասում, որ պարլամենտական ազատ խօսքը կարելի լինէր գործածել այնքան անմտօրէն իւրաքանչիւր ժողովրդի համար այնպիսի սրբազան մի գործում, ինչպէս նրա վերաբերմունքը դէպի իր հայրենիքը, ինչպէս նրա հայրենասիրութեան գնահատութիւնը: Մենք համոզված ենք, որ Պուրիշկևիչների նման ճառախօսները չեն որ պիտի խախտեն ռուսահայերի դարաւոր մտերմութիւնն ու անձնուիրութիւնը դէպի Ռուսաստանը և տապալեն ռուսական Մեծ Թագաւորների դէպի հայ ժողովրդի տածած վստահութեան փառաւոր յուշարձանները. բայց այդ հաւատով հանդերձ մենք չենք կարող չը դիմել ձեզ խնդրելու, որպէսզի զեկուցանէք Պետական Դումային, որ մեզ՝ հայերիս համար յատկապէս ցաւալի է, ներկայ պատմական վայրկեանում, երբ պատմութեան ձայնը կոչում է մեզ բոլորիս և իւրաքանչիւրիս համերաշխութեան ու ընդհանուր մեծ խնդիրների շուրջը համախմբվելու, լսել նորից այդ, թւում էր, մոռացված կոչերը ատելութեան և անվստահութեան: Մենք մեր ամենալաւ և ջերմ բարեմաղթութիւններն ենք ուղղում Պետական Դումային իր աշխատանքների աջողութեան համար և, յանուն այդ աշխատանքի, մենք խնդրում ենք չը խախտել մեզ համար թան-

գադին այն գիտակցութիւնը, որ մենք ապրում ենք Ռուսաստանում մեր հայրենիքի մէջ, կողք-կողքի ու հաւասարապէս մեր միւս քաղաքացիների հետ միասին այն խաղաղ հաւատով, որ ռուս ժողովրդի ներկայացուցչութեան իմաստուն անաչառութիւնը չի թոյլ տայ այլևս նշաւակելու հայ ժողովրդի անունը։

«Բնագիրը հայ-քաղաքացիների ստորագրութեամբ ուղարկվում է պօստով։

«Նախագահ հայոց մարդասիրական ընկերութեան՝ Բ. Մ. Դօլուխանեանց»։

—

Այսօր, դեկտեմբ. 23-ին, Վրաց հոգևորականութեան կողմից կը ներկայանայ մի պատգամաւորութիւն Փոխարքային մատուցանելու հետևեալ ուղերձը. «Ձերդ պայծառափայլութիւն կոմս Իլլարիօն Իվանովիչ։ Վրաց հոգևորականութեան պատգամաւորները, հաւաքվելով Թեմական ժողովում, ցնցված են Պետական Դումայում Բեսսարաբիայի պատգամաւորի կողմից թոյլատրված նողկալի յարձակումներից, որոնցով ուզում էր նա արատաւորել ձեր լուսաւոր և մարդասէր անձնաւորութիւնը. ուստի մեր սրբազան պարտքն ենք համարում միանալ այն բազմաթիւ հաստատութիւններին և անձերին, որոնք, երախտապարտ երկրի, զանազան ծայրերից արտայայտում են անկեղծ համակրութիւն դէպի ձեզ խորին դայրոյթ դէպի զրպարտիչը համոզված ենք, որ այդպիսի դիտաւորեալ չարամիտ յարձակումները չեն շեղի ձեզ ձեր ընտրած այն ճանապարհից, որը բաւարարութիւն պիտի տայ երկրի հասունացած պահանջներին։ Ջերմեռանդ աղօթում ենք ձերդ պայծառափայլութեանը երկար կեանք շնորհելու մեր ընդհանուր հայրենիքի բարօրութեան համար։ Ըստ որում խոնարհաբար խնդրում ենք մեր հաւատարիմ հպատակութեան զգացումները առ ոտս Նորին Կայսերական Մեծութեան արկանել»։

ՍՈՍԿԱԼԻ ԱՂԷՏԸ

—

Նէապօլ, 20 դեկտեմբերի

Ռուսական «Սլաւա» զրահանաւով տեղս բերին 500 ծանր վիրաւորվածների։ («Հ. Գ.»)

—

Պետերբուրգ, 20 դեկտեմբերի

Իտալական Թագաւորը երկու հեռագիրներ ուղարկեց Կայսրի անունով.

Առաջինը. «Իմ խորին վշտիս մէջ շտապում եմ ամենասրտանց շնորհակալութիւն յայտնել Քեզ և Թագուհուն՝ Իտալիային հասած ծանր վշտին Ձեր անկեղծ ցաւակցութեան համար։ Դժբաղդ փասավածները երբէք չեն մոռանայ Քո պանծալի նաւաստիների ցոյց տուած մեծահոգի գործունեայ օգնութիւնը»։

Երկրորդը. «Խանդավառ երախտագիտութեամբ շտապում եմ շնորհակալել Քեզ այն օգտակար օգնութեան համար, որ ցոյց տուին Քո նաւերը։ Ես անսահման բերկրանք զգացի Քո օֆիցերների և նաւաստիների եռանդից և անձնուիրութիւնից»։ («Հ. Գ.»)

—

Հռոմ, 21 դեկտեմբերի

Մեսսինայի հիւպատոսի ընտանիքից կենդանի մնաց միայն նրա կինը։ Նա ծանր վիրաւորված է և ուղարկված է Սիրակուզա «Ցեսարեվիչ» նաւով։

—

Հռոմ, 20 դեկտեմբերի

Լրագիրները շարունակում են գովել ռուս նաւաստիներին։ («Հ. Գ.»)

—

Պետերբուրգ, 19 դեկտեմբերի

Պետական Խորհուրդը իր նիստում որոշեց ցաւակցական հեռագիր ուղարկել իտալական սենատի նախագահի անունով Իտալիայի դժբաղդութեան առիթով։ («Հ. Գ.»)

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

—

Սօֆիա, 20 դեկտեմբերի

Բուլղարական հեռագրական գործակալութեան փաստացի տեղեկութիւնների հիման վրա, արևելեան երկաթուղագծի բուլղարական մասը գնահատվելու է 5,812,488 ֆրանկ։ («Հ. Գ.»)

—

Լոնդօն, 20 դեկտեմբերի

Րէյտերի պաշտօնական տեղեկութիւնների համաձայն՝ Անգլիան տեղեկացրեց Ռուսաստանին և Աւստրօ-Ունգարիային, որ նա ընդունում է Աւստրօ-Ունգարիայի արած առաջարկութիւնները այն հարցերի վերաբերեալ, որոնք կարող են եւրօպական կօնֆերենցիայի քննութեան խնդիր դառնալ։ («Հ. Գ.»)

—

Պարիզ, 20 դեկտեմբերի

Դիպլոմատիական մարմնի ընդունելութեան ժամանակ, Նախագահին ուղղած ողջոյնի ճառով սպանիական դեսպանը խնդակցութիւն յայտնեց, որ խաղաղութիւնը, անգամ այս տարվայ դէպքերի ու դժուարութիւնների օրերում, չը խախտվեց։ Նա ընդգծեց բարի ձգտումները դիպլոմատիայի, որին աջողվեց վտանգը նուազեցնել։ Ֆրանսիան մի ուրիշ մեծ պետութեան հետ առանձնապէս բարձր օրինակ տուեց, օրինակելի պրեցեդենտ ստեղծելով միջազգային վէճերի կարգաւորման գործում։

Ֆալիէրը պատասխան ճառով յիշեց, որ այն համաձայնութիւնները, որոնց պահանջում է հասարակական կարծիքը, հնարաւորութիւն են տալիս պահպանել ընդհանուր խաղաղութիւնը։ («Հ. Գ.»)

—

Վարշավա, 20 դեկտեմբերի

Վլօցլավի գաւառում, անտառի մէջ, գտնվեց լեհական սօցիալիստական կուսակցութեան ռազմիկ խմբի զէնքերի պահեստը։ («Հ. Գ.»)

—

Իվանովօ-Վօզնեսենսկ, 20 դեկտեմբերի

Քաղաքում գտնվեց գաղտնի տպարան։ Ձերբակալվեց մի մարդ. գրաւվեց մօտ 15 պուդ տառ։ («Հ. Գ.»)

—

Պետերբուրգ, 20 դեկտեմբերի

Թագուհի Ալէքսանդրա Ֆէօդօրովնայի պատիւ ունեցան ներկայանալ Թիւրքաց դեսպան Թուրխան-փաշան և պարսից դեսպան Իսակ-խանը։ («Հ. Գ.»)

—

Վիէննա, 20 դեկտեմբերի

«Cor. Bureau»-ին հեռագրում են Կ. Պօլսից. «Պալլավիչինին զանազան միջադէպերի պատճառով արտաքին գործերի մինիստր Թէվֆիկ-փաշայի առաջադրութիւն արաւ, որ մեծ նշանակութիւն ունի։ Նրա ուշադրութիւնը դարձնելով ընդհանրապէս բռնի գործողութիւնների վրա, որոնք արգասիք են անզուսպ ապօրինի շարժման, որի դէմ իշխանութիւնները ըստ երևոյթին ոչ մի միջոց ձեռք չեն առնում, Պալլավիչինին մատնանիշ արաւ, որ Աւստրօ-Ունգարիան մինչև օրս ցոյց է տուել մեծ ներողամտութիւն, սակայն նման միջադէպերի յետագայ կրկնողութիւնը կարող է ծանր հետևանքների պատճառ դառնալ։ («Հ. Գ.»)

—

Շանխայ, 21 դեկտեմբերի

Կայսերական հրովարտակով Իւանշիկայը հեռացվեց Վայվուբու նախագահի պաշտօնից և աքսորվեց Պեկինից իր հայրենիքը։

Լրագիրները, խօսելով հրաժարականի մասին, ակնարկ են ուղղում, թէ իբր Իւանշիկայի մատը խառն էր կայսրի մահվան մէջ։ («Հ. Գ.»)

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ԳՈՐԾԵՐԸ

—

Թէհրան, 20 դեկտեմբերի

Քաղաքումս գտնվող Թնդանօթաձիգ վաշտերը ռոճիկները չը ստացան, բողոքելով՝ որ այս ձիւն ձմրան իրանց Թաւրիզի վրա են ուղարկում. նրանք հեռացան Սպահանի ուղղութեամբ և կանգ առան Շահ-Աբդուլ-Ազիմի բաստում։ («Հ. Գ»)

—

Լոնդօն, 20 դեկտեմբերի

«Times»-ին հաղորդում են Թէհրանից, որ նորերս ձերբակալվեցին և ըկանքների ենթարկվեցին մի քանի արդիւնաբերողներ։

Սպահանում անկարգութիւններ են ծագել. շատերն ապաստանել են ռուսական դեսպանատանը։ («Հ. Գ.»)

—

Թաւրիզ, 21 դեկտեմբերի (Ջուլֆայի վրայով)։

Գովգանում յեղափոխականները գըլխովին պարտութիւն կրեցին։

Մարաղայի նահանգապետը գնում է Թաւրիզի վրա։ («Հ. Գ.»)

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԿՐԹՈՒԹԵԱՆ ԼԻԳԱՆ

—

Ինչպէս կը յիշեն «Մշակի» ընթերցողները, անցեալ 1907 թ. հիմնված է Ս.-Պետերբուրգում, պաշտօնական իշխանութեան հաստատութեամբ, մի կրթական համակրելի ընկերակցութիւն «Կրթութեան լիգա» (Лига образованія) անունով։

Լիգան նպատակ ունի աջակցել կրթական գործի լաւագոյն դրվելուն ամբողջ Ռուսիայի մէջ։ Լիգան իր շահագրգռութեան շրջանի մէջ է առնում ընդհանուր կրթութիւնը իր բարձրագոյն, միջին և ստորին աստիճաններում և, այսպէս ասված, արտադպրոցական կրթութիւնը։

Լիգան զբաղվում է կրթական խնդիրների տեսական քննութեամբ, կեանքի մէջ նրանց մտցնել տալով և իր նպատակներին համապատասխանող այլ և այլ հաստատութիւններ հիմնելով։

Կրթութեան լիգայի օրգաններն են՝ ընդհանուր համագումարները լիգայի, վարչութիւնը և լիգայի կազմի մէջ մտնող ընկերութիւնները։ Զեմստվային, քաղաքային և այլ հասարակական այն հաստատութիւնները, որոնք տարեկան 100 րուբլի օժանդակութիւն են տալիս լիգային, իրաւունք են ստանում ուղարկելու իրանց ներկայացուցիչը լիգայի համագումարներին մասնակցելու համար։

Կրթութեան լիգան ունի պետութեան մէջ իր բազմաթիւ դպրոցական ու կրթական հաստատութիւնները։ Ներկայ ճեմարանական տարվայ սկիզբներում բաց արեց Ս.-Պետերբուրգում մանկավարժական ակադեմիա, ուր մտնել կարող են բարձրագոյն ուսում ստացած մարդիկ։

Կրթութեան լիգան Պետական Դումա մտցնելու նպատակով արդէն մշակել-պատրաստել է դպրոցական օրէնքի մի յատուկ նախագիծ, որի կազմելու մէջ մասնակցութիւն են ունեցել բացի լիգայի վարչութիւնից և բոլոր երեք Դումաների ականաւոր անդամները։ Նախագիծն ուղարկված է զեմստվային վարչութիւններին նախնական քննադատութեան ենթարկելու համար։

Լիգայի լայն ձգտումների ու ծրագիրների, ինչպէս և Ռուսաստանի ընդհանուր կրթութեան խնդրի մասին նորերումս մի շատ ներհուն և լուրջ ուշադրութեան արժանի աշխատութիւն է լոյս ընծայել Գ. Ա. Ֆալբօրկը՝ «Ընդհանուր կրթութիւնը Ռուսաստանում» վերնագրով (Всеобщее Образованіе въ Россіи)։ Գիրքը բաղկացած է 212 երեսներից, տպագրված ընտիր թղթի վրա, և արժէ 1 ր.։

Կրթական գործով հետաքրքրվողներին կը յանձնարարէի ձեռք բերել և կարդալ այդ խիստ շահեկան երկասիրութիւնը, որ թէ քննական մի ուսումնասիրութիւն է ռուս բիւրօկրատիայի մինչև այժմ այդ խնդրի վերաբերմամբ արած խղճուկ քայլերի, թէ պատկերաւոր հանդիսացումն է նոյն խնդրի նկատմամբ Եւրօպայի, Անգլիայի և Ամերիկայի արած ջանքերի ու գործ դրած սիստեմների, թէ պահանջ է, որ ընդհանուր կրթութեան վերաբերմամբ Ռուսաստանը իր ինքնատիպ և նպատակայարմար սիստեմը մշակի ու տայ, և թէ որոշ ու պարզ թելադրութիւնն է այդ ինքնատիպ ու նպատակայարմար սիստեմի։ Գրքի վերջում կցված են վիճակագրական պարզաբանող այլ և այլ աղիւսակներ ու պերճախօս թւանշաններ։

Իր բազմացեղ հայրենիք Ռուսաստանի ցանկալի առաջադիմութիւնը և ամրակուռ վերակազմութիւնը ուղիղ և լայն հիմունքների վրա դրված ընդհանուր կրթութեան մէջ որոնող հեղինակը՝ պ. Ֆալբօրկ՝ իր տեսակէտը հիմնում է այն տեսութեան վրա որ՝ «Ռուսաստանի պատմութիւնն է Ռուսիոյ բնակչութիւնը կազմող ազգերի պատմութիւնը»։ Հետևապէս՝ պէտք է որ այսպիսով Ռուսաստանի ընդհանուր կրթութեան սիստեմն էլ լինի այնպիսին, որ լիովին բաւարարութիւն տայ Ռուսաստանը կազմող ազգերի կուլտուրական ձգտումներին. ահա այն հիմնական դրութիւնը, որ պ. Ֆալբօրկ առաջադրում է իր աշխատասիրութեան մէջ և որ կազմում է կրթութեան լիգայի կանօնադրութեան, ինչպէս և լիգայի մշակած դպրոցական օրէնսդրութեան հոգին։

«Կենտրոնական Ռուսիան,—գրում է պ. հեղինակը,—իր կուլտուրայով չէ կլանել պետութեան ընդարձակ տարածութեան վրա բնակվող ազգութիւնների կուլտուրաները։ Ռուսաստանի հեռու արևելքում լամայիտները պահում են լի առանձնայատկութիւններով և միւս մանաւանդ արևմտեան ազգերի կուլտուրայի հետ գրեթէ ոչինչ ընդհանուր բան չունեցող իրանց հին կուլտուրան։ Կօրէացիք ունեն իրանց յատուկ կուլտուրան, առաջ եկած Չինաստանի ազդեցութեան ներքոյ, և այս պատճառով ունեն և դպրոցական իրանց սիստեմը։ Միցկևիչի երկիրը Վիսլայի ափերում ստեղծել է նմանապէս իր ինքնատիպ կուլտուրան, որ մրցում է Ռուսաստանի կուլտուրայի հետ սլաւոնական աշխարհում և ունի իր իդէալները բնաւ տարբեր կենտրօնական մեծ Ռուսաստանի իդէալներից։ Հրէաները նմանապէս ունեն իրանց հին կուլտուրան։ Եւ սրա ազդեցութեան տակ, մինչև անգամ որոշ երկիր չունեցող այդ ազգն ունի պատմականօրէն դասաւորված դպրոցական իր սիստեմը։ Ռուսաստանում ապրող նոյն իսկ փոքրաթիւ ազգութիւնները դուրս են բերած անցեալից և պահում են իրանց կուլտուրան։ Օրինակ՝ Հայաստանը Կովկասում և նրա լուսաւորիչ կենտրօնը՝ Էջմիածինը, որ հանդիսանում է Հայաստանի համար նոյնը, ինչ որ Մօսկվան բնիկ Ռուսաստանի համար, կամ ինչ որ Վարշավան Լեհաստանի համար։ Ասպետական Լիտվան, դարերով պառակտված Լեհաստանի և Ռուսաստանի կուլտուրաներով, դարձեալ վերջ ի վերջոյ ձգտում է պահպանելու իր ինքնուրոյնութիւնը։ Եւ Գիտիմինի ու Եագելլայի մտորումները մինչև այսօր ապրում են ինչպէս Լիտվայի կուլտուրական խաւերի, այնպէս և շինական թշուառ գեղջուկի մէջ։

«Ընդհանուր առմամբ Ռուսաստանը կազմող ազգերի բոլոր այս կուլտուրաները պէտք է ստանան այսուհետև ազատ զարգանալու հնարաւորութիւն։ Ահա թէ ինչի մէջ է կայանում այն խնդիրը, որ պէտք է լուծի Ռուսաստանի դպրոցական նորագոյն օրէնսդրութիւնը»։

«Ռուսաստանի կենցաղական պայմանները և նրա անցեալը օրէնսդրի առաջ դնում են որոշ պահանջներ—բաւարարել Ռուսաստանը կազմող ազգերի կուլտուրական ձգտումներին»։ Եւ այս պահանջներին ու ձգտումներին բաւարարութիւն կը տայ—հեղինակի համոզմունքով—դպրոցական ամբողջ գործի լայն ապակենտրօնացումը։ «Ահա այն, ինչ որ իրերի զօրութեամբ պահանջում է մեր հայրենիքի կեանքը կրթութեան շրջանում»։ «Բայց և Ռուսաստանի մէջ կրթութեան ամենալայն ապակենտրօնացման հետ պէտք է, բնականաբար, պահել այն սկիզբը, որ կը կապի իրար հետ Ռուսաստանը կազմող ազգերին, որ՝ Պետրոսի հանճարի շնորհիւ՝ կը սօսնձի իրար հետ այլ և այլ երկիրները ի մի ժամանակակից Ռուսաստան։ Եւ իւրաքանչիւր ազգութեանը, տալով անկախ զարգանալու լիակատար ազատութիւն, պէտք է բոլորին կուլտուրական մի ամբողջութեան մէջ միացնել»։

Այն բոլոր դժոխային հալածանքներից և սոսկումներից յետոյ, որ «Հայաստանը Կովկասում և նրա լուսաւորիչ Էջմիածինը» կրեցին տարուն իրանց կրթական առաքելութեանը պարզ հաւատարմութեամբ ծառայելու պատճառով, ոչ հեռու սև անցեալում, այսօր կրթութեան լիգայի առաջադրած նպատակները, կազմած կրթական օրէնսդրութիւնները և պ. Ֆալբօրկի նման ողջմիտ ու արդարախոհ հրապարակախօսների ձայները չեն կարող չը թովել մեր սրտերը, չը կախարդել մեզ։

Յաջորդ յօդուածով կը ծանօթացնեմ «Մշակի» ընթերցողներին կրթութեան լիգայի մշակած դպրոցական օրէնսդրութեան կարևոր կէտերի հետ։

Ներկայ դեկտեմբերի 26-ից մինչև 30-ը սկսվելու և վերջանալու են լիգայի համագումարի նիստերը։ Արժէր որ մեր Կ. Հ. Բ. Ընկերութիւնը, Բագուի Հ. Կուլտուրական Միութիւնը և Ուսուցչական Միութիւնը մասնակցէին իրանց ներկայացուցիչներով։

Մեսրոպ ա.-ք. Մելեան

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՑ

—

Ղազախ, 18 դեկտեմբերի

Ամսիս 16-ին Ղազախում պատահեց մի շատ ցաւալի դէպք։ Զալլուեցի տանուտէրի ցրիչը գնում է միջնորդ-հաշտարարի մօտ և իր ռոճիկներն ստանալու համար հրաման է խնդրում։ Թարգման Ներսէս բէգ Մամեանցի գրելու ժամանակ ցրիչը պահանջում է գրել այնպէս, ինչպէս ինքն կը թելադրէ։ Թարգմանը վիրաւորվում է այդ խօսքերից, որովհետև ցրիչը մի քանի անգամ կրկնում է, և ասում, թէ այդ իր գործն է և նոր չը պիտի սովորի։ Խօսակցութիւնը աւելի սուր կերպարանք է ստանում, մինչեւ հայհոյում և խփում են։ Միջնորդ-հաշտարարը մի կերպ կարողանում է կռւողներին իրարից բաժանել։ Մի փոքր ժամանակից յետոյ՝ Ներսէս-բէգը գնում է տուն, վերցնում է ատրճանակը և օրը ցերեկով փողոցի միջին գնդակահար անում իր հակառակորդին։ Նրան բանտարկեցին։ Վիրաւորվածը դեռ կենդանի է։

Մելքիսեդէկ քահ.

—

Ստ. Արտիկ (Ալեքսանդր. երկ.), 3 դեկտ.

Նոյեմբերի 22-ին երեք ռուս որսորդ (երկուսը Ալեքսանդրպոլից եկած, իսկ մէկը Արտիկում բնակվող՝ Տերենտիեվ ազգանունով) հրացաններով զինված ճանապարհվում են որսի մեզանից ոչ հեռու Պարսկաստանի Բաբաջըղ կոչված գիւղի ուղղութեամբ, ի հարկէ մեծ յոյս ունենալով, որ 4—5 օրից յետոյ կը վերադառնան իրանց տները և կը բերեն մեծ քանակութեամբ աղուէսի մորթի և քանի հատ էլ վայրենի խոյ։ Անցնում է 2 օր, և լուր է հասնում ամենքին, թէ յիշեալ գիւղի սահմաններում մարդ-գազանների ձեռքով սպանված է երեք մարդ։ Լուրն հասնելուն պէս բարաջըղցի մի քանի թուրքեր սայլով գնում են դէպքի տեղը դիակները բերելու և երբ մօտենում են սպանվածների դիակներին և տեսնում իրանցից չեն՝ ձեռք չեն տալիս, թողնում են այնտեղ թափված և իրանք յետ դառնում։ Սպանվածներից Տերենտևը մի աղքատ և բազմանդամ ընտանիքի տէր է. նա անցեալ տարի միևնոյն սահմաններում ընկնում է աւազակների ճանկը իր 16 տարեկան որդու հետ միասին և չարաչար ծեծվում ու վերջն էլ դանակով խփվում ու մի աչքն էլ բոլորովին վրա տալիս։ Այժմ սպանված Տերենտևի այրին իր որբերով քանի օր է մարդիկ է ուղարկել դիակները բերելու։ Թուրքերը թէև մանրամասն իմանում են դիակների որտեղ լինելը, բայց չեն ասում։

Տեղիս վաճառականները, որ մօտիկ յարաբերութիւն ունեն Պարսկաստանի հետ, առաջվայ պէս ապահով չեն կարողանում գնալ և գալ. պատճառը աւազակների բազմանալն է։

Դ. Հ.

ՀԱՅ ԹԱՏՐՕՆԻ ՅԻՍՆԱՄԵԱՅ ՅՈԲԵԼԵԱՆԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍԸ ԲԱԳՒՈՒՄ

—

Բագու, 19 դեկտեմբերի

Երէկ, ամսիս 18-ին, երեկոյեան ժամը 8-ից տեղիս եղբ. Նիկիտինի ցիրկում բացվեց հայ թատրօնի 50-ամեայ յոբելեանական հանդէսը։

Թատրօնը ծայրէ ծայր լիքն էր երևելի հայ հասարակութիւնով, որը առաջին անգամն եմ տեսնում։

Թատրօնի շէնքի ինչպէս դուրսը նոյնպէս և ներսը զարդարված էին կամարներով, դրօշակներով և գոյնզգոյն էլեքտրական լապտերներով։

Ուղիղ ժամը 8-ը լրացած և 20 րօպէ անց բեմ դուրս գալով պ. Նիկօղայոս Քարամեանը, շեշտեց ընդհանրապէս թատրօնի և մասնաւորապէս հայ թատրօնի ու բեմի անցեալը, ապա կանգ առնելով հայ թատրօնի վերջին 50 տարիների անցեալի և ներկայի վրա, մանրամասն ծանօթացրեց հասարակութեան թատրօնի նշանակութիւնը ու ցանկութիւն յայտնեց կոչ անելով հարուստ Բագուին սեփական թատրօնի շէնք կառուցել։

Պ. Ն. Քարամեանը վարձատրվեց բուռն ծափահարութիւնով։

Ժամը 9-ին վարագոյրը բարձրացաւ. ներկայացվեց Յ. Գուրգենբէկեանի «Հաջի Սուլէյման» կատակ.։ Հաջի Սուլէյմանի դերը կատարեց հայ բեմի դերասան պ. Վրոյր, որը միանգամայն հիացմունք պատճառեց։

Հետզհետէ խաղացին Սունդուկեանի յայտնի «Պէպօից» 3-րդ գործ. և «Մեծապատիւ Մուրացկաններից» 2-դ գործ.։

Կարգադրիչ յանձնաժողովը երրորդ ներկայացումը դրել էր «Արցունքի Հովիտը» 1-ին գործ., իսկ 4—5-դ՝ ապօթէօզ և շնորհաւորութիւնների հանդիսակատարութիւնը։ Սակայն ուշ լինելու կամ չը գիտեմ ինչ պատճառով «Արցունքի Հովիտը» մնաց և անցան ապօթէօզին ու շնորհաւորութիւններին։

Բեմը ներկայացնում էր մի ժայռապատ հովիտ, որի մէջ երևում էր հանգուցեալ Ադամեանի գերեզմանաքարը, Պետրոսեանի, Թուրեանի և այլ թատրօնական գործիչների։ Բեմը այնքան գեղեցիկ և բնական տեսք ունէր, որ հանդիսականների աչքերում արտասուք էր փայլում։

Ընդհանուր լռութեան ժամանակ, պ. Հայկ Բ. Տէր-Միքայէլեան առաջարկեց յոտնկայս յարգել Ադամեանի յիշատակը։ Հազարաւոր հոգիք մի ակնթարթ բարձրացան և երկու րօպէ իրանց գլուխները լուռ խոնարհեցրին գերեզմանի առաջ։

Հայ բեմի ոգին (տիկին Սիրանոյշ) շըրջագայելով ամայի գերեզմանատանը, ողբում էր հայ թատրօնի փշոտ, մաշող և յուսահատութիւն ներշնչող ուղին, որի յուսահատական ճիչերը ապառաժի եռևից դուրս հանեց մի ուրուական (պ. Գէորգեան) ու աշխատեց խեղդել յուսահատական ճիչերը, ինչպէս բեմը, նոյնպէս և հասարակութեան տրամադրութիւնը միանգամայն փոխվեց ազդի հանդէսի։

Այնուհետև սկսվեցին շնորհաւորութիւնները։

Բեմի վրա կանգնած էին երկու դասի անձինք—մի դասում 50-ամեակի տօնող գործիչ-յանձնաժողովը, միւս կողմ՝ դէմ առ դէմ, զանազան հասարակական հիմնարկութիւնների, ժամուլի ներկայացուցիչները։

Նախ օրվայ նշանակութեան մասին խօսեց պ. Կարա-Մուրզան, ապա տաղանդաւոր դերասանուհի տիկին Հրաչեան։ Դրանք յանձնաժողովի կողմից էին։

Կարդացվեց Սունդուկեանի հեռագիրը, որը շնորհաւորելով ցաւ էր յայտնել, որ հիւանդութեան պատճառով անկարող եղաւ ներկայ լինել։

Շնորհաւորեցին և բարեմաղթութիւններ արին ռուս, թուրք, վրացի և հրէայ թատրօնական գործիչների և դերասանների ներկայացուցիչները։

Երգ.-հաւատ. և Բագուի ուսումնարանների հոգաբարձ. նախագահ պ. Բաբաջանեան խօսեց ուսումնարանների և հոգաբարձութեան անունից և ապացուցեց, որ ուսումնարանը և թատրօնը երկու մարմին և մի հոգի են, մէկի մասը միւսինն է, և ցանկութիւն յայտնեց տեսնել սեփական թատրօնական շէնք։

Պ. Մ. Տէր-Անդրէասեան շնորհաւորեց և ուղերձ կարդաց Բագուի Հայոց Մարդ. Ընկ. կողմից։

Առաջ եկաւ պ. Ան. Քալանթար. նա յայտարարեց, որ «Մշակի» խմբագրութեան կողմից լիազօրութիւն ունի շնորհաւորելու. ապա յայտնեց, որ «Մշակը» 36 երկար տարիներ ոչ մի ջանք չէ խնայել հարթել այն փշոտ ճանապարհը, որ ստեղծել էր հայ մասսան հայ բեմական գործիչների համար։ Եւ դեռ երկար տարիներ «Մշակը» իր ուսերի վրա պիտի կրէ այն ծանր բեռը, մինչև որ հայ մասսան գայ այնպիսի գիտակցութեան, որպիսին յատուկ է քաղաքակիրթ ազգին։

Պ. Քալանթարը, ինչպէս և միւսները արժանացան երկարատև ծափահարութիւնների։

Խօսեցին «Աղբիւր-Տարազի», «Գործի» ներկայացուցիչները։

Պ. Վրոյր շնորհաւորեց «Յուշարարի» կողմից։ Շնորհաւորեցին «Գեղարուեստի», «Тиф. Лист.»-ի, «Каспій»-ի, «Бакинс. Эхо»-ի, «Вѣст. Баку»-ի, և «Бакинецъ»-ի ներկայացուցիչները։ Դրանցից շատերը ուղերձներ կարդացին։

Կարդացվեց Թիֆլիսի թատրօնական ընկ. ուղարկած հեռագիրը, ինչպէս և Նախիջևանի թատրօնական ընկ. նախագահ պ. Զուբարի հեռագիրը։

Հանդէսի վերջում, յանձնաժողովի կողմից շնորհակալութիւն յայտնեց պ. Ֆ. Մարդանեանը։

Հասարակութիւնը քաղցր տպաւորութեան տակ հեռացաւ ժամը 2-ին։

Ս. Գարագաշ

ՊԵՏԱԿԱՆ ԴՈՒՄԱ

(Հեռագրով)

—

Պետերբուրգ, 20 դեկտեմբերի

36-րդ նիստը բացվում է ժամը 11 և 25 րոպէին։

Նախագահում է Խոմեակովը։

Խմբագրական մասնաժողովի զեկուցման համեմատ ընդունվում են սկզբում Դումայից հաւանութիւն գտած օրինագծերը։

Միլիւկովը ըստ կարգի խօսք խնդրելով, ժողովրդական ազատութեան կուսակցութեան անունից, առաջարկում է հերթական գործերին անցնելու հետևեալ բանաձևը. «Զայրոյթ յայտնելով մահվան դատավճիռների և պատիժների շարունակաբար աւելացող թւի առիթով (աղմուկ, աջակողմից ձայներ՝ «բաւական է»), որոնք վերջին օրերս (ձայներ՝ «հայդա», աղմուկ) հասել են անհասանելի չափի, որոնք բթացնում են երկրի բարոյական զգացմունքը (աղմուկ. նախագահը զանգահարում է) և ստորացնում Ռուսաստանի՝ իբրև քաղաքակիրթ պետութեան՝ արժանապատւութիւնը և պատիւը, Դուման անցնում է հերթական գործերին» (աղմուկ աջակողմում. ձայներ «բաւական է, հայդա» ծափ ահարութիւն ձախակողմում, ձայներ՝ «բրաւօ» աջակողմից՝ «ընդմիջում»)։

Գեգէչկորին յայտնում է, որ սօցիալ-դեմօկրատները միանում են Միլիւկովի ասածներին։

Դիմելով կենտրոնին, հռետորն ասում է. «Մենք ուրախ ենք, որ դուք վերջապէս հանեցիք ձեր դիմակը, որ աջողվեց այդ դիմակը ձեզանից պոկել. (աղմուկ աջակողմից)։

Բուլատը ասում է, որ աշխատաւորականները, բոլորովին դէմ լինելով սպանութիւններին և մահվան պատժին, միանում են ամբողջովին ժողովրդական ազատութեան ֆրակցիայի յայտարարութեան և նոյնպէս, իբրև բողոք ու վրդովմունք ազատութիւններին համակրող անձանց դէմ, այսօր հեռանում են դահլիճից։

Նախագահը.—Խնդրում եմ ձեզ, Դումայի անդամ Բուլատ, յետ վերցնէք ձեր խօսքերը, որովհետև սպանութիւններին համակրելու հարցը այստեղ քուէարկութեան չը դրվեց։

Գուչկով.—Ես և իմ բարեկամները ձայն տուինք ժողովրդական ազատութեան կուսակցութեան առաջարկած բանաձևի դէմ, որովհետև մենք դրանում տեսանք մեզ ծանօթ մանեօվրը այն տերրորիստական գործողութիւններին համակրանք արտայայտելու համար (ծափահարութիւնների պայթում աջակողմից և կենտրոնում. աղաղակներ՝ «բրաւօ»), որոնք ներկայ դէպքում հանդիպեցին խիստ, սակայն օրինական հատուցման (ծափահարութիւն աջակողմում և կենտրոնում). բայց մենք կարծում ենք, որ նրանից յետոյ, երբ այնքան տարիներ են անցել այդ յանցագործութիւնների կատարման օրից, որոնք ներկայումս պատժվում են, թերևս ժամանակին է, որպէսզի ողորմածութիւնը ասէ իր խօսքը. մենք խորապէս համոզված ենք, որ այն դէպքերում, երբ կը գտնվին մեղմացուցիչ հանգամանքներ, այդ ողորմածութիւնը կը մեղմացնէ դատապարտվածների վիճակը. (ծափահարութիւն աջակողմում և կենտրոնում)։

Շուլգին 2-րդը յայտնում է.—Անսահման վրդովմունքով մենք ականատես եղանք ամենին, ինչ որ այստեղ կատարվեց։ Նրանք, որոնք միշտ աշխատում են հաւատացնել մեզ, թէ մենք պէտք է կանգնենք օրէնքի հողի վրա, օրինականութեան հողի վրա, որոնք միշտ կշտամբում են ամեն մի իշխանութեան նրանում, որ նա յափշտակում է ուրիշի իրաւունքները, այժմ առաջինն են նոյն բանի օրինակը տալիս, որովհետև կասեմ, որ ձևափոխելով որոշ ասացուածքը՝ ցանկանում են, որպէսզի դատական իշխանութիւնը հպատակվի օրէնսդրական իշխանութեան։ Ահա ինչ բան առաջարկվեց ձեզ այստեղ հերթական գործերին անցնելու բանաձևի տակ։

Նախագահ.—Կամենո՞ւմ էք, պարոնայք, ընդունել Դումայի անդամ Միլիւկովի բանաձևը թէ՞ ոչ։ Այդ բանաձևը ես դնում եմ քուէարկութեան։

Քուէարկութեամբ, ձայների ակներև մեծամասնութեամբ, բանաձևը մերժվում է։

Ձայներ ձախակողմից. — Մարդասպաններ։

Ձայներ աջակողմից.—Ինչպէ՞ս են համարձակվում այդ խօսքերը ասել. դուրս վռնդել դրանց այստեղից։

Նախագահ.—Դումայի անդամ Զամիսլովսկի, եթէ դուք կրկին կը շարունակէք ձեզ այդպէս պահել, ես ստիպված կը լինեմ հարկաւոր միջոցներ ձեռք առնել։

Զամիսլովսկի.—Մեզ «մարդասպաններ» են գոռում։

Նախագահը.—Խոնարհաբար խնդրում եմ չաղմկել։

Միլիւկով.—Նկատի առնելով, որ Դումայի մեծամասնութիւնը չէ միանում այն վրդովմունքի զգացմունքին, որով համակված է ժողովրդական ազատութեան կուսակցութիւնը, ես իմ ֆրակցիայի կողմից յայտնում եմ, որ նա հեռանում է դահլիճից, որովհետև այլ ևս չէ կարող... (Ուժեղ աղմուկը խեղդում է հռետորի խօսքերը)։

Պուրիշկևիչը տեղից.—Скатертью дорога.

Ձայներ աջակողմից՝ «դուրս կորէք, գրողը քեզ տանի, անպիտան. աղմուկ. նախագահը զանգահարում է։

Շուլգին 2-րդը, խօսելով կրկին հերթական գործերին անցնելու բանաձևի մասին, ասում է. «Դա սխալ է և օրինականութեան տեսակէտից, որովհետև այդ հարցը Դումայի իրաւասութիւնից բոլորովին դուրս է թէ բանաձևով և թէ ուրիշ եղանակով. սխալ է նաև այն անձանց վերաբերութեամբ, որոնց մասին այստեղ աշխատեցին խօսել, որովհետև ներկայ րոպէիս եթէ նոյնիսկ հաւանեցել է այն ողորմածութեան ակտը, որի մասին խօսեց Գուչկովը, ապա ուրիշ որևէ միջամտութիւն մեր կողմից կարող է միայն գործին խանգարել։ Ես՝ ժողովրդական ազատութեան կուսակցութեան հասցէին կարող եմ միայն յիշել Կրիլովի յայտնի խօսքերը. «Ծառայելու պատրաստակամ կապետը աւելի վտանգաւոր է թշնամուց»։ (Ծիծաղ, ծափահարութիւն աջակողմից և կենտրոնում)։

Սոկոլով 2-րդը յայտնում է, որ առաջադիմականները թէև ձայն տուին կադետների հետ միասին, բայց դրանից բնաւ չէ հետևում, որ նրանք նկատի ունէին խրախուսել կամ հաւանութիւն տալ տերրորիստական գործողութիւններին։

Գուչկովը տեղից.—Դա վերաբերում է ժողովրդական ազատութեան կուսակցութեանը։

Սոկոլով 2-րդ.—Բացատրութիւններ չեղան։

Ձայներ աջակողմից.—Մենք ձեզ չենք բաժանում։

Սոկոլով 2 րդ—Ցամենայն դէպս մենք այդ բանաձևի տակ չը թագնվեցինք, որպէսզի փառաբանենք տերրորիստական գործողութիւնները. բայց կարծում ենք, որ մահվան պատիժը կարելի է գործադրել միայն արտակարգ և բացառիկ դէպքերում և ոչ այնպէս առատութեամբ, ինչպէս գործադրվում է այժմ։

Միլիւկովի բանաձևի առիթով վիճաբանութիւններն աւարտվեցին։

Դուման անցնում է լսելու խմբագրական մասնաժողովի մնացած զեկուցումները։ Բայց յուզմունքը դահլիճում չէ հանդարտվում մինչև նիստի վերջը։

Խմբագրական մասնաժողովի զեկուցումներն էլ վերջացան։

Նախագահը կարդում է Բարձրագոյն ուկազ. «Պետական հիմնական օրէնքների 99-րդ յօդուածի հիման վրա, հրամայում ենք Դումայի պարապմունքներն ընդհատել այս դեկտեմբերի 20-ին, նշանակելով նրանց վերսկսելու ժամանակը 1909 թւի յունվարի 20-ը։

«Իսկականի վրա մակագրված է՝ ՆԻԿՕԼԱՅ ԵՐԿՐՈՐԴ»։

Ժամը 11 և 40 րոպէին նիստը փակ է։

(«Հ. Գ.»)

«ԱՂԲԻՒՐԻ» 25-ԱՄԵԱԿԸ

—

Շուշի, 19 դեկտեմբերի

Օգուտ քաղելով «Աղբիւրի» 25-ամեայ տօնակատարութեան հանդիսաւոր րոպէից, մեզ համար քաղցր և ուրախալի պարտաւորութիւն ենք համարում որպէս «Աղբիւր-Տարազի» աշխատակիցներ «Մշակի» միջոցով արտայայտելու մեր երախտագիտութեան զգացմունքը Տ. Նազարեանցին՝ որպէս անձնուէր և անշահասէր գրական-հասարակական հայ գործչի, որ իր ամբողջ կեանքում ցոյց տուեց, որ գաղափարը իր անձնական նիւթական շահերից վեր է դասում...

Պօղոս Զաքարեան, Լևոն Յովսէփեան

—

Շուշի, 19 դեկտեմբերի

«Աղբիւրի» 25-ամեակի առիթով բնականաբար և շատ հասկանալի պատճառներով շատերի աչքերը յառած պէտք է լինեն Շուշուն, որովհետև «Աղբիւրի» անխոնջ խմբագիր Տիգրան Նազարեանը շուշեցի է։ Այդ պատճառով կարող եմ հաղորդել հետևեալը—ա) Բարեգործական Ընկերութեան տեղիս ճիւղը գիտակցելով «Աղբիւրի» կատարած դերը մեր կեանքի մէջ, որոշել է ունենալ Տիգրան Նազարեանի անունով մի որդեգրութիւն Մարիամեան գպրանոցում, մի որդեգիր Թեմական դպրոցում։ Բացի այդ ընկերութիւնը որոշել է Տիգրան Նազարեանի մեծադիր պատկերը կախել ընկերութեան գրադարան-ընթերցարանում։ բ) Շուշու Թեմական դպրանոցի ուսուցչական խումբը որոշել է «Աղբիւրի» 25-ամեայ յօբելեանի օրը ունենալ աշակերտական գրական առաւօտ։ գ) Անմասն չէ մնալու «Աղբիւր» մանկական ամսագրի յօբելեանից նաև քաղաքիս որբանոց-դպրոցը. որբանոց-դպրոցի վարչութիւնը որոշել է տօնի օրը ունենալ գրական առաւօտ, որի նիւթը վերցված պէտք է լինի «Աղբիւրի» ակունքից։

Պօղ. Զաքարեան

—

◆ Ալէքսանդրոպօլում կազմված է տեղական մասնաժողով «Աղբիւրի» յօբելեանը արտակարգ շքեղ հանդէսով տօնելու համար։ Յօբելեանի օրը դեկտ. 23-ին (այսօր) պիտի լինի ցերեկոյթ տեղական 8 դպրոցների բարձր դասարանների աշակերտների համար, իսկ երեկոյեան գրական-երաժշտական հանդէս բուֆէտով. պիտի վաճառվեն ծաղիկներ և քաղցրեղէն. արդիւնքը յատկացվում է «Աղբիւրի» հրատարակութեան ֆօնդին։

◆ Կով. Հ. Բ. Ը. Ղազախի ճիւղի վարչութիւնը կամաւոր նուիրատուութեամբ հաւաքել է 12 ր. Ղազախ քաղաքի դպրոցին չորս տարի շարունակ «Աղբիւր» ուղարկելու։

◆ Լօնդօնի ժուրնալիստներից ստացված է մի շատ սիրալիր հեռագիր։ Նոյնպէս և Բեռլինի հայ գաղութից և ուսանողներից։

◆ Շուշեցի մի խումբ տիկինների և օրիորդների կողմից ներկայացուցիչ են նշանակված տ. Վ. Ազամալեան և օր. Վ. Թամիրեան։

◆ Թիֆլիսի Հայուհեաց Բար. Ընկ. կողմից այսօրվայ հանդէսին ներկայ լինելու են տ. տ. Հ. Մարտիրոսեան և Ե. Յարութիւնեան։

◆ Կովկասի Հայոց Բար. Ընկ. խորհրդի կողմից պատգամաւոր են նշանակված պ. պ. Յ. Սպենդիարեան և Ս. Մելքումեան։

◆ Ալէքսանդրօպօլի առևտր. և քաղաքային դպրոցների աշակերտների կողմից ներկայացուցիչ է ընտրված պ. Ա. Աւագեան։

◆ Իշխ. Արղութեան-Երկայնաբազուկի դպրոց-պանսիօնի սաների կողմից մի ընծայ է մատուցանելու նոյն դպրոցի սանուհի օր. Բեմիա Տէր-Մինասեան։

ԴԱՏԱՍՏԱՆԱԿԱՆ ԴԱՀԼԻՃԻՑ

—

Կովկասեան-նահանգական դատարանը դեկտեմբերի 16-ին և 17-ին քննեց թիֆլիսեցի Լևոն Շահինեանի և ալէքսանդրօպօլցիներ՝ Յովսէփ Յարութիւնեանի և Կարապետ Մկրտչեանի գործը, որոնք մեղադրվում էին քրէական պատժագրքի 9-րդ, 13-րդ, 1630-րդ և 1634-րդ յօդուածներով։

Դատարանը դատապարտեց Յարութիւնեանին, նկատի առնելով նրա անչափահաս լինելը, 8 տարով տաժանակիր աշխատանքների, իսկ Մկրտչեանին 12 տարով, միջնորդութիւն յարուցելով, որ Յարութիւնեանի պատիժը մեղմացվի. երրորդ մեղադրեալին դատարանը արդարացրեց։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

◆ Իշխանութեան թոյլտւութեամբ 1909 թւի յունվարի 12-ին Բագւում կը կայանայ Բագուի նաւթարդիւնաբերողների XXVII հերթական համագումարը։

◆ Թիֆլիսում մի քանի ինտելիգենտ անձնաւորութիւնների մէջ միտք է յղացել հաստատել հայկական ֆիլարմօնիքական (երաժշտասիրաց) ընկերութիւն։ Այդ առիթով տեղի է ունենում նախնական մտքերի փոխանակութիւն։

◆ Նահանգապետի առաջարկութիւնը՝ ընտրել մի անձն էլեքտրաքարշի գործերը կանօնաւորելու խնդրով զբաղվող յանձնաժողովի համար՝ Թիֆլիսի քաղաքային վարչութիւնը ներկայացնելու է դումայի քննութեանը, նկատի առնելով որ այդ յանձնաժողովը իր պարապմունքների շրջանում կը շօշափէ նաև էլեքտրաքարշի և քաղաքի միջև կապված պայմանագրերի խնդիրը։

◆ Թիֆլիսի նահանգապետը մի անգամ ևս ցոյց է տուել քաղաքային վարչութեանը, որ սա, սենատի կանօնների համաձայն, իրաւունք չունի թօշակներ նշանակել իր ծառայողների համար։

◆ Դեկտեմբերի լոյս 21-ի գիշերը, ժամը 3 և 20 րոպէին, Թիֆլիսում զգացվեց բաւական ուժեղ երկրաշարժ։

◆ Դեկտ. 21-ին, կիրակի օր, տեղի ունեցաւ քաղաքային վարկային ընկերութեան 2-րդ կարգի փոխառուների ժողովը 2-րդ կարգի լիազօրներ ընտրելու համար։ Ներկայ էին 62 հոգի 76 ձայնի իրաւունքով։ Ընտրված են. Աւթանդիլեան, իշխ. Բեհբուդեաններ, Ղամբարեան, Գուրգենբեգեան, Եղիազարեաններ, Եւանգուլեան, Գանդուրալով, Զաւրէվ, Լիսիցեան, Մելիք-Բէգլարեան, Սուլխանեան, Թաղուզով, Տէր-Յակովբեան, Լ. Տիգրանեան, Վ. Թումանեան, Տէր-Աստուրեան, Ա. Ի. Խատիսեան, Շադինեան, Ջեմեսով, Տ. Էնֆիաճեանց և ինժ. Նաբալեանց։

◆ Իշխանութեան կարգադրութեամբ դեկտեմբերի 21-ին փակվեց Թիֆլիսում Գոտուայի հրատարակութեամբ լոյս տեսնող «Новости Закавказья» օրաթերթը։

◆ «Закавк. Обоз.» լրագրում կարդում ենք. «Երէկ, դեկտեմբերի 20-ին, Թիֆլիսի ժամանակաւոր գեներալ-նահանգապետի կարգադրութեամբ ձերբակալվեցին 250 կառապաններ, որոնց կառքերի ձիերը սպիտակ կամ մոխրագոյն են, որովհետև, ականատեսների ասելով, Ալ. Այվազեանին գերեցին սպիտակ ու մոխրագոյն ձիեր լծած կառքով։ Այդ պատճառով նոյն օրը կառապանների ներկայացուցիչը իրանց աւագի հետ ներկայացաւ քաղաքագլխին, խնդրելով միջնորդել գեներալ-նահանգապետի առաջ ազատելու ձերբակալվածներին, որովհետև նրանց ընտանիքները մնացել են առանց ապրուստի»։

◆ Թիֆլիսում, ռուսական քաղաքների օրինակով, կազմակերպվում է եկեղեցական երգիչների ընկերութիւն, որի կանօնադրութիւնը արդէն հաստատված է։

◆ Մօտ օրերս կոմս Լօրիս-Մելիքեանի անունով կրկին բացվել է մի թօշակաւորի տեղ համալսարանի համար։ Ստիպենդիատը լինելու է անպատճառ թիֆլիսեցի։

◆ Դեկտ. 30-ին, երաժշտական ընկերութեան դահլիճում Ազգագրական ընկերութեան նախաձեռնութեամբ հայ բանաստեղծ Ա. Չօպանեան կը կարդայ ֆրանսերէն լեզուով մի դասախօսութիւն «Սէրը և ցաւը հայ բանաստեղծութեան մէջ»։ Այս բանախօսութեան երկրորդ մասը տեղի կունենայ նոյն դահլիճում հաւանօրէն յունվարի 2-ին։

◆ Ստացանք հետևեալ նոր գրքերը. 1) «Գրական-գիտական ժողովածու», Ե. Թոփչեանի խմբագրութեամբ, գինն է 1 ր. 50 կ., 2) «Սպառողի հաւատամքը», հրատար. բժ. Ա. Բուդաղեանի, թարգմ. ֆրանսերէնից, Պետերբուրգ, 1909 թ., գինն է 10 կ.։

◆ Շուշուց մեզ գրում են հետևեալը. «Տասնհինգ օր է ինչ Շուշում բանտ է նստել՝ վիբօրգեան կոչին իր ստորագրութիւնը միացնելու պատճառով՝ առաջին Պետական Դումայի անդամ յայտնի հասարակական գործիչ բժ. Խ. Բահաթրեան։ Ինչպէս լսում ենք, յարգելի բժիշկը իրան լաւ է զգում բանտում»։

ԲԱԳՈՒԻ ԼՈՒՐԵՐ

—

◆ Բագուի նաւթարդիւնաբերողների խորհուրդը ևս Պուրիշկևիչի արտասանած ճառի առիթով հեռագրով իր ցաւակցութիւնն ու բարեմաղթութիւնն է արտայայտում Փոխարքային։ Միևնոյն ժամանակ յատուկ պատգամաւորութիւն է ուղարկել Փոխարքայի մօտ նոյն նպատակով։

Փոխարքան պատասխանել է շնորհակալութեամբ։

◆ Առաջիկայ տարվանից նաւթարդիւնաբերողների խորհուրդը մտադիր է փակել իր միջոցներով պահվող էժանագին ճաշարանները Բալախանիում, Զաբրատում, Ռամանիում և Սև ու Սպիտակ քաղաքներում։ Այդպիսով մնալու են միայն Սաբունչիինը, Բիբի-Էյբաթինը և մէկն էլ Ռամանիինը։ Պատճառը նիւթական պայմաններն են։

◆ Դեկտեմբերի 16—17-ի գիշերը Բագու քաղաքի կայարանի ետևի թաղում երևան է հանված «կարմիր հարիւրեակ» խմբակի գաղտնի բնակարան, որտեղ կալանաւորվել են երեք հոգի և խուզարկութեան միջոցին գտել են 10 պատրաստի ռումբեր, 7 զանազան ձևի ատրճանակներ, 8 եռագծեան հրացաններ և մի «բերդան» քանդված մասերով, 52 հատ խողովակներ պայթուցիկ հեղուկով, 240 փամփուշտներ մաուզերի ատրճանակների համար, ռումբեր պատրաստելու համար ուրիշ պարագաներ, տպարանական տառեր, անարխիստական բլանկներ ու կնիքներ, դրամաշորթական նպատակներով մի քանի մարդկանց հասցէներով պատրաստված սպառնական նամակներ, որով պահանջում էին 2—10,000 րուբլի, անլեգալ գրականութիւն և այլն։ Ոստիկանները շրջապատելով 5-րդ Զավօկզալնի փողոցի վրա գտնվող Կիպիանիի տունը, ատրճանակները հանած, երեկոյեան ժամը 10 $1/2$-ին անսպասելի կերպով են մտնում յիշեալ բնակարանը և առանց դիմադրութեան հանդիպելու կալանաւորում են 3 տնւորներին։ Խուզարկութիւնը շարունակվում է մինչև գիշերվայ ժամը 3-ը։ Գտնված ռումբերի մի մասը դրված էր պատուհանի վրա, իսկ միւս մասը մահճակալի տակ։ Այդ երեքից միայն մէկը անցագիր ունէր Վլադիմիրսկի նահանգի գիւղացի Սիմէօն Սանչենկօյի անունով, որը և ոստիկանական տեղեկութիւնների համաձայն Վլադիմիրսկի նահանգի Շույսկի գաւառում աւազակութեամբ ու կողոպուտներ պարապվող «Ժա կ» մականունով Բալակօֆն էր, միւսները իրանց անուանել են Պաւել, Պօպօվ և Դիմիտրի Վեսելօվ։ Բնակարանը վարձված էր Եւստաֆի Րուդենկօյի անունով, որը այդ ժամանակ բացակայում էր։ Կալանաւորներին իսկոյն ուղարկում են բանտը։ Այդ գործի առիթով յետոյ կալանաւորված են էլի 13 հոգի։ Ռումբերը պայթեցված են։ Քննութիւնը շարունակվում է։

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ԿԵԱՆՔԻՑ

—

◆ «Մշակի» № 282-դ համարում տուել էինք նկարագրութիւնն այն գնդակաձգութեան, որ տեղի է ունեցել Մոսկվայում, ամսիս 12-ի լոյս 13-ի գիշերը, Լօսինի կղզում։ Ստացված յետագայ տեղեկութիւնների համաձայն, հետևեալ օրը, առաւօտեան ժամը 4-ից մինչև կէսօրվայ 12-ը գնդակաձգութիւնը շարունակվեց անընդհատ երկու կողմից էլ։ Ժամը 12-ին ընդդիմադրողներին առաջարկվում է անձնատուր լինել։ Վերնատանից իբրև թէ պատասխանում է մէկը։ Անիշխանականները անձնատուր չեն լինում։ «Հանգիստ թողէք. ես վիրաւորված եմ և մեռնում եմ»։ Քիչ յետոյ լռութիւն տիրեց։ Երբ ներս են մտնում ոստիկանները, գտնում են այնտեղ մի մարդ մեռած։ Սպանված էր նա գնդակաձգութեան ժամանակ թէ ինքն էր անձնասպանութիւն գործել,—յայտնի չէ։ Նրանից բացի ոչ ոք չէ լինում այնտեղ։

Գնդակաձգութեան ժամանակ վիրաւորված է նաև ատաղձագործ Սեդօրկինը, որը յայտնի չէ, թէ ինչպէս է մթնում դուրս եկել ամբարանոցից։ Նրան մեղադրում են, որ նա էլ սպանվածի ընկերն է։ Քննութիւն է կատարվում։

ԳԻՏՈՒԹ., ԳՐԱԿԱՆ., ԳԵՂԱՐ.

ԹԱՏՐՈՆ ԵՒ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ

—

Շաբաթ, դեկտ. 20-ին, վրաց նորակառոյց թատրոնում տեղի ունեցաւ Լիդիա Բորիսօվնա Եավօրսկայայի ղեկավարութեամբ գործող Պետերբուրգի ռուսական «Նոր Թատրոնի» դրամատիքական խմբի առաջին ներկայացումը։

Վրաց վերանորոգված թատրոնը (նախկին Արծրունու) խիստ համակրելի տպաւորութիւն է թողնում. նա թէև փոքր, բայց խիստ կոկիկ և շքեղ թատրոն է և այդ նոր թատրոնում տիկին Եավօրսկայան մտադիր է Պետերբուրգի «Նոր Թատրոնի» բեղմնաւոր գործը շարունակել։

«Նոր Թատրոնի» բացման առիթով սկզբում խաղացվեց «Նոր Թատրոն» անունով մի պիէսա, 1 գործողութեամբ, ոտանաւորով, հեղինակութիւն Շէպկինա-Կուպէրնիկի։

Բեմի վրա երևացին մի ժուրնալիստ, մի թատրոնասէր, մի գրող և մի դերասանուհի։ Ժուրնալիստը յոռետեսօրէն է վերաբերվում դէպի «Նոր Թատրոնի» ապագան, բայց թատրոնասէրը և մանաւանդ դերասանուհին (տ. Եավօրսկայա) խորապէս համոզված են իրանց գործի վեհութեան և աջողութեան մէջ, լցված են մեծ հաւատով դէպի այն մեծ արդիւնքը, որ թատրոնը պէտք է արտադրէ հասարակութեան բարոյական առողջացման համար։ Նրանք կարողանում են իրանց վառ հաւատը ներշնչել և պեսսիմիստ ժուրնալիստին, և ամենքը միասին ձեռնարկում են վեհ գործին՝ կրթել ամբոխը թատրոնի միջոցով։

Դրանից յետոյ Պետերբուրգի «Նոր Թատրոնի» խմբի անդամներից մէկը՝ Ս. Սեմեօնով ողջունեց տ. Եավօրսկայային իր երկրորդ մեծ յաղթանակի համար—Վրաստանի կենտրոնում երկրորդ «Նոր Թատրոն» հիմնելու համար—և իր սքանչացումը յայտնեց այդ դերասանուհու արտասովոր եռանդի մասին։

Ողջոյնի այդ հանդէսներից յետոյ սկսվեց ներկայացումը։ Խաղում էին Կնուտ Համսունի (նորվեգիացի հեղինակ) «Ի դրունս թագաւորութեան» պիէսան, 4 գործողութեամբ։

Վաղուց, շատ վաղուց ոչ մի թատրոնական պիէսա իր սիւժէտով և իդէայով այնքան հոգեկան մեծ հաճոյք չէր պատճառել ինձ, որքան հիւսիսային ստեղծագործութեան այդ գեղեցիկ արտադրութիւնը։ Եւ թէև ներկայացումը տևեց մինչև գիշերվայ ժամը 1-ը, բայց հեռանալիս ես մրմնջում էի շարունակ. «Կը գտնվի՞ արդեօք երբևիցէ մեր հայերիս մէջ Իվան Կարենօյի (պիէսի հերոսի) պէս մի տիպ. կը գտնվի՞ արդեօք երբևիցէ մեր հայ գրողների, գործիչների մէջ Իվան Կարենօյի պէս մի տակուն, համոզված մտածող, որ զոհէր ամեն բան, և երջանկութիւն, և սէր, և հարստութիւն, և փառք իր գաղափարների և համոզմունքի համար». «ոչ, չը կայ, չունենք»—պատասխանում էի ես։ Եւ բոլոր մեր գործիչները, մեր մտածողները այդ րոպէին երևում էին աչքիս առաջ իբրև խղճուկ, ողորմելի ոչնչութիւններ նորվեգիական հզօր, ինքնուրոյն տիպի առաջ։

Յաջորդ անգամ մանրամասն կը խօսեմ «Ի դրունս թագաւորութեան» պիէսի մասին, խորհուրդ տալով այժմ մեր բոլոր գործիչներին և գրողներին գնալ տեսնել «Նոր-Թատրոնում» Կարենօյին։

—

Կիրակի, դեկտ. 20-ին, կայացաւ «Նոր Թատրոնի» երկրորդ ներկայացումը։ Խաղացին Լէօնիդ Անդրեէվի «Մարդի կեանքը» պիէսան, «Blanc et noir» (Սպիտակ և սև) սարքով։ Այդ պիէսայի մէջ, որ ինչպէս և Լ. Անդրեէվի միւս պիէսները, մեծ վիճաբանութիւն և հակասական գնահատումներ առաջ բերեց, հեղինակը կամեցել է դուրս բերել մարդի ամբողջ կեանքը, ծննդեան օրից մինչև մահը, նման մի մոմի, որ վառվում է և կամաց-կամաց հանգչում։ Մի ուրիշ անգամ կը խօսենք այդ պիէսի բովանդակութեան մասին, երբ կը ներկայացվեն Անդրէեվի մի քանի ուրիշ պիէսներն ևս, ինչպէս ծրագրված է։

—

Նոյն օր, կիրակի, Թիֆլիսի արքունական թատրոնում կայացաւ յօգուտ Թիֆլիսի Հայուհեաց բարեգործական ընկերութեան գալա-ներկայացումն, որ գրաւել էր հասարակութեան ահագին բազմութիւն։ Շատ գեղեցիկ և գեղարուեստօրէն էին դրված «Ցօնածառ» (Елка) երաժշտական-հոգեբանական դրաման, իր չքնաղ երաժշտութեամբ և սքանչելի դեկօրացիոներով. դրաման, որի բովանդակութիւնը վերցված է Անդերսէնի «Լուցկի վաճառող աղջիկ» հէքիաթից, և «Նուր-Անիտրա» ֆանտաստիկական բալէտը էսթետիկական մեծ հաճոյք պատճառեցին հանդիսականներին։ Նոր դեկօրացիաները պատրաստված էին նկարիչ Թաղէոսեանցի էսկիզով։ Անտրակտներում սարքված էր վիճակախաղ։ Առհասարակ երեկոյթը ունեցաւ մեծ աջողութիւն։

Հ. Ա.

—

Այսօր, յօգուտ Թիֆ. ժուրնալիստների ընկերութ. ներկայացվելու է Ստրինդբերգի «Կոմսուհի Իւլիա» պիէսը երկու գործողութեամբ, մասնակցութեամբ Լ. Բ. Եավորսկայայի, և դիվերտիսմենտ, որին մասնակցելու են տիկ. տիկ. Եավորսկայա, Դեկօր, ջութակահար Թամարա Ջնելաձէ, 9 տարե-

կան յուշագրական Գալիքեվ, երգահանի օր. Ա. Ն. Սպենդիարեանի և ուրիշների Ներկայացման ամբողջ եղանակը յատկացուած է Լ. Ն. Տոլստոյի մի քանի գրուածքների վերաբերեալ է Թուրքիայի լիբրետտոյին, որոնցից է այդ հրատարակութիւնը մեզ միմեանց յօրինել 80-ամեայ յոբելեանը յուշարարութեան Նորա-կոչ Պէտք է յայտնենք սակայն, որ մեր նախկիններիս մէջ մասը բողոքել է այն բանի դէմ, որ Ներկայացումը դրւում է յոզուած ժողովուրդներին։

ՄԱՄՈՒԼ

«Արշալոյս» թերթը իր № 89-ի մէջ Աստուածածնի Դաբբինեանի յիշատակին նուիրուած մի յօդուածի մէջ հետաքրքրական տեղեկութիւններ է հաղորդում, որոնցից երևում է, որ Աշուղ Ջիվանի կամ այլ մեծկուլտուրայի կուլտուրայի Կայարանի հանդիսաւոր կուլտուրը, որ Դաբբինեանը եղել է գրող, ունեցել է անտիպ թուով գրական նիւթեր Թիւրքահայաստանի մասին, որ 1877 թ. հետը բերում է Թիֆլիս, ներկայացնում «Մշակի» խմբագիր Գ. Արծրունուն, և երբ նա յանձն չէ առնում տպել, ներկայացնում է «Փորձի» խմբագիր Ա. Յովհաննիսեանին։ Վերջինս ևս մերժում է տպել. այն ժամանակ Խ. Դաբբինեանը դառնում է Թիֆլիսում հացավաճառ և 1882-ին, հեռանալով Թիֆլիսից, իր նիւթերի տոպրակը պահ է տալիս իր հայրենակից մի վանեցու. վերջինս մեռնելով՝ տոպրակը ընկնում է մի ճարպիկ վանեցու ձեռքը, որ սկսում է ուսումնասիրել այդ նիւթերը և տպել «Մշակի» ու «Փորձի» մէջ ամբողջ 25 տարի, իր սեփական անունով։

Ատրպետը, յօդուածի հեղինակը, պարզ խօսելով, մեղադրում է հայ գրողներից մէկին գողութեան մէջ։ Թող նա քաջութիւն ունենայ ասելու, թէ ով է այդ հայ հեղինակը։

*

Տեղապահ Սուրէնեանի այնքան ձախորդ կարգադրութիւնը, որ ներշնչել են նրան դիւային չարախնդացութեամբ իր խորհրդական վարդապետները, այն է՝ «Արարատ» ամսագրի մի յօդուածի այրումը, ստեղծել է այդ յօդուածի հեղինակ երիտասարդ Երուանդ վարդապետի համար «հայկական եկեղեցու վերանորոգիչ Լիւթէր» տիտղոսը, որ տալիս է նրան «Вѣстникъ Баку» թերթի մէջ (№ 11) պ. Վիւդը։

Այդպէս է միշտ հալածանքը։ Սկզբում Երուանդ վարդապետի յօդուածը անցաւ աննկատելի, բայց հէնց որ սկսվեց հալածանքը, այժմ նա ամենից որոնվում է, և, անշուշտ, նրա հակառակորդ վարդապետների կատաղութեանը չափ չը կայ, երբ նա հռչակվում է «Լիւթէր», վերանորոգիչ եկեղեցու, իսկ մագիստրոս վարդապետները՝ խաւարամիտ և յետադիմական։ Եւ սակայն նոյն Երուանդ վարդապետը դեռ մի քանի ամիս առաջ համարվում էր թունդ պահպանողական, յետադիմական և մագիստրոսները քմծիծաղով էին նայում նրա վրա։

Էջմիածնում,—ասում է թերթը,—մօտ օրերս մի դէպք տեղի ունեցաւ։ Երուանդ վարդապետի մի «հերետիկոսական» յօդուածը հրապարակային այրման ենթարկվեց։ Տեղի ունեցաւ աւտոդաֆէ XX դարում, ազատամիտ յօդուածի այրումն մեր օրերում։

Բայց Երուանդ վարդապետը, ըստ երևոյթին, լցված է իր գործի իրաւականութեամբ. Նա յայտնապէս բողոքում է ազատ խօսքի հալածանքի դէմ և պահանջում է Սուրէնեան արքեպիսկոպոսի վճռի վերաքննութիւնը Էջմիածնի միաբանութեան ձեռքով։ Նա խօսում է համարձակ և ինքնավստահ լեզուով։ Առաջին անգամ Էջմիածնի հին պարիսպների մէջ, կորագլուխ վարդապետների վրա թնդաց անկեղծ, պարզ, ազատ խօսքը։

Եւ անուանելով Երուանդ վարդապետին Էջմիածնի Լիւթէր, Բագուի թերթը առաջ է բերում նրա այն նամակը, ուղղեալ տեղապահին, որ տպվեց «Մշակի» № 263-ի մէջ, և իր կողմից հետևեալ կերպով է բացատրում Երուանդ վարդապետի հանդէս գալու իսկական սօցիալական պատճառը։ Նա գտնում է, որ նրա ձգտումները բոլորովին պահպանողական են։ Նրա ռէֆորմատորական մտքերը, նրա պայքարը եկեղեցական նոր կարգերի մասին առաջ են եկել նրա ցանկութեամբ՝ ամրացնել հոգևորականութեան դիրքը։ Էջմիածնի գաղափարական ազդեցութեան ամրացումը — ահա Երուանդ վարդապետի հանդէս գալու կվինտեսսէնցիան։ Այդ մօտիվը բոլորովին պահպանողական է, ուստի, եզրակացնում է պ. Վիւդը, դեմօկրատիան շահագրգռված չէ Էջմիածնի սօցիալական ուժեղացման մէջ։

Մի այլ անգամի թողնելով խօսել այս հարցի մասին, մենք պէտք է մատնացոյց անենք մի բնորոշ երևոյթի վրա։

Այնպիսի մի միջնադարեան և ինկվիզիցիոնական գործ, ինչպիսին է ազատ խօսքի այրումը, աւտոդաֆէի սարքումը, ոչ մի բողոք, ոչ մի ամենաթոյլ բողոք անգամ առաջ չը բերեց «Գործի» մէջ, որ շարունակ խօսում է ամենաազատամիտ գաղափարների մասին։

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Բաքու, 1 դեկտեմբերի

Թոյլ տուէք, Յարգելի, Ձեր յարգելի թերթի միջոցով յայտնել իմ խորին շնորհակալութիւնս Աղբարեանցին, որի ջանքերով կատարուեց այն գործը, որը Նահանգական կամ կառավարչական ... որոնց շնորհիւ ես ազատվել եմ թերթի տպագրութեան մէջ ... մի ամենալաւ ... Կայսերական անունով Պետական ... Ընկերութեան Արմենական ... Դարբինեան։ Դարբինեան, քաղ. Զուխաւեան

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՀԵՌԱԳ. ԳՈՐԾ.

20 դեկտեմբերի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ. Մի որսոմ խմբագրայով հիւանդացան 11, մեռան 2 հոգի։

Զինուորական դիւանը դատապարտեց մահուան Թողեց Թոքեր երկրագործական դպրոցի նախկին աշակերտ Գորբաչեւի բողոքագիրը, որին զինուորական դատարանը դատապարտել էր մահվան պատժի Մոգիլեվում ոստիկանապետ Րոդիոնովի կեանքի դէմ մահափորձ կատարելու համար։ Մահափորձի ժամանակ սպանվեց ոստիկանապետի կառապանը։

Կէս գիշերվայ մօտ, Նէվսկի պրոսպէկտի վրա, սրճարաններից մէկում պայթեց մի ռումբ, որ բերել էր մի երիտասարդ։ Պայթումից սպանվեց յաճախորդներից մէկը, վնասվեց կահաւորութիւնը և փշրվեցին պատուհանի ապակիները։

ՕԴԵՍՍԱ։ Համալսարանի պրոֆէսորներից մի քանիսը և քաղաքային վարչութիւնը միջնորդեցին, որ Օդեսսայում հիմնվի կանանց բժշկական բարձր դասընթացքներ։

ՍԵՎԱՍՏՕՊՕԼ։ Քաղաքագլուխը մի քանի անձերի հետ մեկնեց Պարիզ կէս միլիոնի փոխառութիւն կնքելու համար։

ՄՕՍԿՎԱ։ «Русское Слово» լրագիրը ենթարկվեց 1000 րուբլի տուգանքի՝ Մօսկվայի մասօնների մասին յօդուած տպելուն համար և 500 րուբլի տուգանքի՝ լէյտենանտ Ալէխինի դատաստանական գործի մասին անճիշտ տեղեկութիւններ հաղորդելուն համար։

ՊԵԱՏԻԳՕՐՍԿ։ Ի նկատի ունենալով որ քաղաքային դումայի ձայնաւորների մեծ մասը հրաժարական է տալիս, թոյլատրվեց Պեատիգօրսկում կատարել ձայնաւորների նոր ընտրութիւն, չը սպասելով այժմեան կազմի լիազօրութիւնների ժամանակը լրանալուն։

ՍՄՕԼԵՆՍԿ։ Ձերբակալվեց գաւառում ահաբեկող չարագործների խումբը։ Խլվեցին զէնքերը և փամփուշտները։

ՕԴԵՍՍԱ։ Նահանգական դատարանը քննելով Մայիակ քաղաքի 1905 թ. ջարդի գործը, բոլոր 18 մեղադրեալներին էլ արդար ճանաչեց։

21 դեկտեմբերի

ՏԱՇԿԵՆՏ։ Պալատը հինգ հոգու դատապարտեց աքսորի պետական այժմեան կազմը տապալելու հետամուտ յանցաւոր համախմբման մասնակցելու համար։

ԼՕՁ։ Զինուորական-Նահանգական դատարանը ութ տարով տաժանակիր աշխատանքների դատապարտեց կուսակցական դատարանի բանւոր անդամներից մէկին։ Այս դատարանը մի բանւորի և երեք բանւորուհիների ենթարկել էր տուգանքի հրացանազարկութեան։

ՍԻՄԲԻՐՍԿ։ Պարտադիր ուսում մտցնելու համար քաղաքային դուման կառավարութիւնից խնդրում է 311,500 րուբլի նպաստ։ Նաև միջնորդութիւն է յարուցված, որ բոլոր ներմուծվող և արտահանվող ապրանքներից ամեն մի պուդին սատցվի մի կօպէկ քաղաքի օգտին։

21 դեկտեմբերի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Մինչև երկրորդ նստաշրջանը, Պետական Դումայի մինիստրների և գլխաւոր կառավարիչների ձեռքով ներկայացված էին 316 օրինագծեր և Դումայի անդամների միջոցով 16։ Բացի դրանից առաջին նստաշրջանի ժամանակ մինիստրների և գլխաւոր կառավարիչների մտցրած 613 և Դումայի մտցրած 51 օրինագծերից մնացին չը քննված 226 և 38։

Այդպէս, քննութեան առարկայ էին դառնալու ընդամենը 596 օրինագծեր և 1909 թւի պետական նախահաշիւը։

Դուման ընդունեց 49 օրինագծեր։ Այնուհետև Դուման ընդունեց պետական նախահաշւից արտաքին գործերի մինիստրութեան, պետական ձիաբուծութեան և հողային բարեկարգութեան գլխաւոր կառավարիչների և լեռնային վարչութեան ել և մուտ հաշիւները։ Սկսված բայց դեռ վերջացած չէ նոյեմբերի 9-ի օրէնքը, յեղափոխական գործողութիւններից վնասվածներին նպաստելու օրինագիծը։ Քննվելու են 14 զեկուցումներ, 475 օրինագծեր, 27 նախահաշիւներ և 32 հարցապնդումներ։ Այս նստաշրջանում տեղի ունեցան ընդամենը 35 նիստեր, որոնցից 16-ը նուիրված էին նոյեմբերի 9-ի օրէնքի քննութեան։

ԽԱՐԿՕՎ։ Ելենա Պօնօմարեօվան մի հողաբաժին յատկացրեց Ալէքսանդր II կայսրի անունով կանանց արհեստաւորաց դպրոցի շինութեան համար։

Առևտրական կլուբը որոշեց արդիւնքի 5% -ը պահել պրոֆ. Գիրշմանի անունով հիմնվելիք հիւանդանոցի օգտին։

ԿՐԵՄԵՆՉՈՒԳ։ Գլուբօկօէի կալուածքում մի անյայտ մարդ գնդակահարեց կալուածատէր Ալ. Օստրօգրադսկուն։ Ձերբակալված է կառավարիչը։

ՆՕՎՕՐՕՍԻՅՍԿ։ Նօվօրօսիյսկի զինված ապստամբութեան գործում նահանգական դատարանը 8 հոգու դատապարտեց 4 տարով տաժանակիր աշխատանքների, 19 հոգու աքսորի, 54 հոգու արդարացրեց։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ

Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ

Յ. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ

Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

ԵԱԼՏԱՅԻ

Հայ-լուսաւորչական աղօթատան հաշիւները յունվարի 1-ից մինչև դեկտեմբերի 1-ը 1908 թ.

Յունվարի 1-ին 1908 թ. գանձարանում եղել է 8 ր. 66 կ., բանկում 6144 ր. 63 կ., Օ. Յ. Հախումեանից ստացված է 500 ր., Ա. Սպենդիարեանից 111 ր., տիկ. Կ. Իգմիրեանից 58 ր., տիկ. Մ. Աթարեանից 58 ր., Յ. Լազարեանից 44 ր. 45 կ., Ն. Ժամհարեանից 25 ր., Մ. Աւագեանից 25 ր., Յ. Պօպօվից 24 ր., Յ. Սարիբէկեանից 21 ր., Ս. Նախշունեանից 18 ր., Կ. Պետրոսեանից 15 ր. 50 կ., Յ. Ժամհարեանից 15 ր., Յ. Ալադժալեանից 15 ր., Մ. Արամեանից 13 ր., Ե. Դաւիթեանից 12 ր., Ս. Աստուրեանից 11 ր. 50 կ., Խ. Օհանեանից 11 ր., Կ. Մերգելեանից 11 ր., Տ. Փրանկօվից 11 ր., Մ. Գաբրիէլեանից 11 ր., Մ. Առաքելեանից 11 ր., Եղբ. Ջրաղացպանեաններ 10 ր., Ս. Շահնազարեանից 10 ր., Յ. Վարձիլօվից 7 ր., Մ. Դաւիթեանից 6 ր. 50 կ., տիկ. Ձերքեզ 6 ր., Ա. Յարութիւնեանից 5 ր. 50 կ., բժ. Ձենբրիջեանից 5 ր., Ս. Պօպօվից 5 ր., տիկ. Թամանցեանից 5 ր., Ա. Սարգսեանից 5 ր., Ղամարեանից 5 ր., Տ. Ժամհարեանից 5 ր., Ա. Յարութիւնեանից 5 ր., Խ. Վարդանեանից 5 ր., Մ. Խաչգուզեանից 5 ր., Գ. Սրաբօվից 5 ր., Դողոխեանից 4 ր., Բ. Ամիրխանեանց 3 ր., Խ. Պետրոսեանից 3 ր., Մ. Վեցեկեանից 3 ր., Մ. Նազարեանից 3 ր., Յ. Միրջանեանից 3 ր., Բէչեանից 3 ր., տիկ. Շապօշնիկօվից 3 ր., Ս. Բուդաղեանից 3 ր., պօլկօվ. Առաքելեանից 3 ր., Պօպօվից 3 ր., Զաքարեանից 3 րուբ., Գ. Մոսէնեանց 2 րուբ. 75 կ., Խրիջեանցից 2 ր., Բաշբէուք Մելիքեանից 2 ր., Գ. Գէորգեանից 2 ր., Ն. Տէր-Պանասեանից 2 ր., Մուրզաեվից 2 ր., Յ. Նազարեանից 2 ր., Ղայիխեան, Թլմաճեան, Կայալօվ, Կուտալեան, Կազանցի, Շելկօմիկեան, Գարխուդարեան, Քափանակեան, Փափանզեան, Կուշնարեան, Յ. Ամիրխանեան, Ն. Ստեփանեան—1-ական ր., Խալաթեան, ուսանողից, Բաբեան, Տէր-Խաչատրեան 50-ական կօպ., օգուտ գանձանակից և մոմից—433 րուբ. 30 կ., հրէայ Ակիմ Ս. Բիսկից յօգուտ աղօթատան՝ 10 րուբլի։ Ընդամենը՝ 7778 ր. 79 կօպէկ։

Ծախք եղել է 1390 ր. 40 կ., բանկում ունենք 6144 ր. 63 կ., տէր-Ներսէս քահ. Հերթեցեանը պարտ է 200 ր., մոմ մնաց 30 ր. 87 կ., գանձարանում մնաց 12 ր. 89 կ.։

Եալտայի աղօթատան նախկին երեցփոխ՝ Յովհաննէս Լազարեանց

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Բ Ժ Ի Շ Կ

Գ. Ն. ՄԱՂԱՔԵԱՆ

Ներքին և երեխայոց հիւանդութիւններ, առանձնապէս ստամոքսի և աղիքների հիւանդութիւններ։

Հիւանդների ընդունելութիւնը { 12—1 առաւօտեան / 5—6 երեկոյեան

Միքայէլեան փող., № 36, տ. Ճավճանիձէի։

100—75

Բ Ժ Ի Շ Կ

Գ. Ե. Խօջափարուխեան

Օդեսսայի համալսարանի կլինիկայի նախկին ասիստենտ. փոխադրվել է Թիֆլիս։ Մասնագիտութիւնը՝ սիֆիլիս, միզասեռական և կաշուի հիւանդութիւններ։ Ընդունելութիւնը՝ առաւօտեան ժամը 9—11 և 5—$7^1/_2$ երեկոյեան։ Կանանց և երեխաների համար— ժամը 11-ից մինչև 12-ը ցերեկվայ։

Սօլօլակ, Բէբուտօվսկայա փ. № 29, սեփ. տ.

(օ. մ.) 25—10

ԹԻՖԼԻՍԻ ՋՐԿԻՆԵԱՆՑ

սուրբ Կարապետ եկեղեցու համար

ՀԱՐԿԱՒՈՐ Է

համեստ և հմուտ օգնական

ՏԻՐԱՑՈՒ

գոհացուցիչ գանձանակով և ամսական տասը րուբլի ռոճիկով։

Դիմել երէցփոխան՝ Գրիգոր Անդրէասեան Գրիգորեանցին

(ե. հ.) 2—1

Մեդիցինայի Քէյդէէր-մասսաժիստ

Յ. Գ. Եսայեան

Կաշուի տակ մրսկում է բժիշկների նշանակած դեղեր, օր. մկնդեղ՝ ուժասպառութեան և սակաւարիւնութեան դէմ, և այլն։ Խնամում և փաթաթում է վէրքեր։ Սեռական անկարողութեան, թուլութեան և ընդհանուր ջըղղայնութեան դէմ անում է համապատասխան ստոնաղի շփումներ, տրորումներ ամբողջ մարմնի։ Ընդհանուր և տեղական մասսաժ-Մասնագիտական մասսաժ փորկապութեան, չաղութեան, նիհարման, ջղայնութեան, սեռական թուլութեան և այլ հիւանդութիւնների դէմ։ Բժշկական ու շվէդական գիմնաստիկա կազդուրվելու համար։ Ընդունում է հրաւէրներ հիւանդների մօտ։ Ջքաւորներին մեծ զիջողութեամբ։ Ժամանակաւոր հասցէն՝ պօստի մօտ, Բարօնսկայա փող. № 15։ Ընդունելութիւնը՝ կանանց 3—4. ժ., տղամարդկանց՝ 4—5 ժ.։

(օ. մ.) 50—8

ՖԻՆԱՆՍՆԵՐԻ ՄԻՆԻՍՏՐՈՒԹԵԱՆ ԻՐԱԻԱՍՈՒԹԵԱՆ ՏԱԿ ԳՏՆՎՈՂ

ՀԱՇԻՒԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ

ՆԻԿՈՂԱՅՈՍ ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆԻ

Հեղինակ «Առևտրական, գործարանական և նաւթարդիւնաբերութեան հաշւապահութեան ձեռնարկի», որ ֆինանսների մինիստրութեան ուսումնասիրական բաժնի կողմից ընդունված է իբրև օժանդակ ձեռնարկ առևտրական դպրոցներում և նրանց գրադարաններում։

ՍՈՎՈՐԵՑՆՈՒՄ ԵՒ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒՄ ԵՆ

ԵՐԿՈՒ ՍԵՌԻ անձանց, գործնական ձևով հաշւապահութիւն և ուրիշ մասնագ. առարկ.

Ներկայ տարվայ կուրսերում բացի սովորական մասնագիտական առարկաներից աւանդվելու է ձրիաբար քաղաքական տնտեսութիւն (политическая экономія) և որոշ վճարով կամաւոր սղագրութիւն (стенографія)։

Ընդունելութիւնն ամեն օր, ժամը 4-ից մինչև 7-ը երեկոյեան, 9-ից մինչև 10-ը առաւօտեան։ Պարապմունքներն սկսվելու են 1909 թ. յունվ. 15-ից, պարբերաբար ամեն 4 ամիս, ամենայն օր ճաշից յետոյ։ Ծրագիրը ուղարկվում է ձրի։

Դասընթացքը աւարտողներին տրվում են, ֆինանսների մինիստրութեան թոյլատրած ծրագրի համաձայն, ատեստատներ։

Դրանից անկախ՝ բացված է քիչ պատրաստականութիւն ունեցող անձերի համար առանձին լրացուցիչ և կրկնողութեան կուրսեր ռուսաց լեզուի և թւաբանութեան համար։

Ցանկացողներին խնդրում են դիմել գրաւոր կերպով կամ անձամբ կուրսերի հիմնադրին Թիֆլիսում. Н. В. Абраамяну, Николаевская ул. № 22, ամենայն օր։

Վերևում յիշած ձեռնարկը ծախվում է Ռուսաստանի բոլոր գրավաճառանոցներում։ Օտարաքաղաքացիները գիրքը գնելու համար կարող են դիմել հեղինակին, առանց պօստի ծախս վճարելու։ Գինն է 3 ր. 50 կօպէկ։

(կ. ե. հ.) 15—6

1865 թ. 1870 թ. 1882 թ. 1896 թ.

ԿՐԿՆԱԿՕՇԻԿՆԵՐ

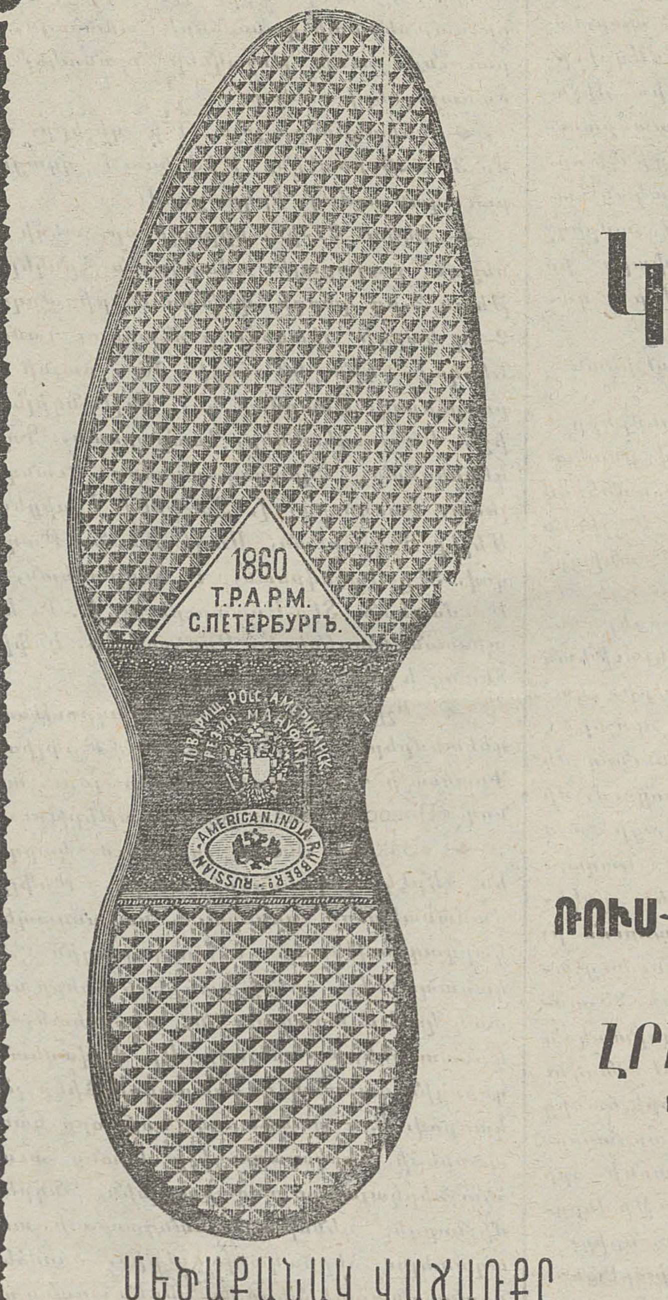

ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ՎԱՃԱՌՔԸ

կատարում է

„ԼԵՕՊՕԼԴ ՆԷՅՇԷԼԼԷՐ"

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՏՈՒՆԸ

(ե. ու.)

1860. Т.Р.А.Р.М. С.ПЕТЕРБУРГЪ.

Իսկականները միայն այս դրոշմով

ՌՈՒՍ-ԱՄԵՐԻԿԱԿԱՆ ՌԵԶԻՆԻ ՄԱՆՈՒՖԱԿՏՈՒՐԱՅԻ

ԸՆԿ. Ս.-ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳՈՒՄ

ԼՐԻՒ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

լաւ յատ ուրեան համար

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳՈՒՄ	ԽԱՐԿՕՎՈՒՄ	ԵԿԱՏԵՐԻՆԲՈՒՐԳՈՒՄ
ՄՕՍԿՎԱՅՈՒՄ	ՕԴԵՍՍԱՅՈՒՄ	ԻՐԿՈՒՏՍԿՈՒՄ
ՌԻԳԱՅՈՒՄ	ՌՕՍՏՕՎՈՒՄ Դ/Վ	ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ
ԿԻԵՎՈՒՄ	ԿԱԶԱՆՈՒՄ	ՏԱՇԿԷՆՏՈՒՄ
ՎԻԼՆԱՅՈՒՄ	ՎԼԱԴԻՎՕՍՏՕԿՈՒՄ	ՍԱՐԱՏՕՎՈՒՄ

Նիժեգորոդեան և Իրբիտեան տօնավաճառներում

50—40